Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной ...рэн 21-нэй гарана | № 82 (13877) | 1975 оной апрелиин 8, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

БУРЯАДАЙ АССР-эй БУХЫ МЕХАНИЗАТОРНУУДТА

ТҮРҮҮ МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХАНДАҺАН

НЭЭМЭЛ БЭШЭГ

...дэтэ нүхэд!

...найн орон коммунис байгуу... харюусалгатай шатада ... байна. Энэ жэл, 1975 он тү... юһэдэхи табан жэлэй дааба... дые дүүргэхын түлөө пар... арадай тэмсэлые амжалтатан... алаалха юм. Алдарта һайн... —Эсэгэ ороноо хамгаалгын ...эхэ дайнда совет арадай туйла... Илалтын 30 жэлэй ойгоор энэ ... хамшаг лэ. Тиимэһээ манай ... ажалшад айхабтар ехэ дэб... эйгээр, үүсхэл эдэбхитэйгээр ...лана. КПСС-эй ЦК-гай декаб... Пленумэй шиндхэбэринүүдые, ...эй ЦК-гай Генеральна сек... нүхэр Л. И. Брежневэй ...ринуудые бэелүүлэн, совет ... хаа хаанагүй ажахын ба ... байгуулалтада шэнэ амжал... дые туйлажа байна.

...эрһэн жэлдэ — 1974 ондо ... уларилай хэды таарамжагүй ...шье һаань, республикын ... колхоз, совхозууд ороо̂һото ...алнуудай, овощой яһала ... ургаса хуряагаа.

...эшээнь, Хяагтын аймагай Ган... ...ай нэрэмжэтэ колхоздо 16 ...ер, Мухар-Шэбэрэй аймагай ...» колхоздо — 14,2 цент... ...нэй аймагай Ленинэй нэ... ...тэ колхоздо тарилгын бүхы ... гектар бүхэнһөө дунда ... 13,6 центнер ороо̂һо та... хуряагдаһан байна. Кабан... совхозой К. С. Хлыс... хартаабхашадай звено гек... – 153 центнер хартаабха, ...Үдын аймагай Ленинэй нэ... колхозой Т. М. Гро... звено, Ивалгын үйлэдбэ... ...уршалгын ажахын Л. Б. ...новагай овощ ургуу... звено тус тустаа — ... болон 315 центнер овощ, ха... Хяагтын аймагай «Родина» ... А. И. Тараканов... куузику ургуулагшадай ... гектар бүриһөө 517 центнер ... хуряаһан байгаа.

...низаторнуудай дунда социа... мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүл... эдэнэй эмхидхэлтэй байһа... ...ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр, ... һайнаар хандаһанай ашаар ... амжалтанууд туйлагдаа.

...ubликын хүдөө ажахын ехэ ... түрүүшүүлэй ажал правн... ...венна үндэр дээдын шагна... тэмдэглэгдээ. Захааминай, ...ын аймагуудай ажахынуу... хүдэлмэрилэгшэд, Сэлэнгын ...ой, Баргажанай аймагай Ула... ...олхозой коллективүүд 1974 ...бшагай һайнаар ажаллажа, ...амжалтануудые туйлаһанайн... ...» КПСС-эй ЦК-гай. СССР-... Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдаба.

Ажахы бүхэн хүдэлмэреэ шадамар һайнаар эмхидхэн табибал, ямаршье сагай уларилда үндэр баян ургаса ургуулан хуряажа шадаха байна гээд, дээрэ дурдагдаһан жэшээнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ. Колхоз, совхоз бүхэндэ ургаса дээшэлүүлхэ арга нөөсэнүүд бии гэжэ урда урдын жэлнүүдэй дүнгүүд мүн лэ харуулна.

Үнгэрһэн жэлнүүдэйнгээ хүдэлмэриин дүнгүүдые, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсээд, түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ороо̂һо таряа, хартаабха, овощ, тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха талаар үндэр дүнгүүдые туйлахын тула газар таряалангаа һайнаар элдүүрилхын түлөө, ажахы бүхэндэ, бригада бүхэндэ, звено бүхэндэ арга нөөсэнүүдые һайнаар ашаглахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ уряатайгаар манай республикын бүхы механизаторнуудта хандахые шиидээбди.

Газар хадаа манай гол баялиг мүн гээд хэндэшье мэдээжэ. Саг үргэлжэ анхарал оролдолго хандуулхые, һайнаар элдүүрилэн ашаглахые тэрэ эрилтэ табидаг юм. Хэрбээ газараа саг сооӊь һайнаар хахалаагүй һаа, һайн үрэһэ хүрэнгөөр болзор сооӊь тарилга хээгүй һаа, хэрбээ ургасынгаа хойноһоо һайнаар харууһалаагүй һаа, ургасаяа богони болзорто хуряагаагүй һаа, амжалта туйлажа шадахагүйлди.

Энээнэй тулада бүхы оньһото техникээ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ жэшээтэ һайнаар бэлдэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулха шухала. Тракторнуудай, хүдөө ажахын машинануудай заһабарилгын дүүрээгүй байһан газарта энэ хүдэлмэрие түгэсхэхын тула саг дары хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Саг сооӊь һайнаар заһабарилһан техникэ — бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэриин эшэ үндэһэн мүн. Гэбэшье механизаторнуудай мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ гэээшэ тон шухала байна. Юундэб гэхэдэ, оньһото техникэ, агротехникэ мэдэдэг механизаторнууд амжалта туйладаг шуу. Ехэ юумэ мэдэдэг кадрнуудгүйгөөр оньһото техникэ юушье хэжэ шадахагүй. Энээнтэй дашарамдуулан, оньһото техникээ шадамараар, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула бүхы механизаторнууд имагтал курсануудта һуралсахаһаа гадна, өөһэдөө мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, нэгэ нэгэнһээ һуралсаха зэргэтэй.

Һурган хүмүүжүүлгын хэрэгые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Гэр бүлын агрегадууд, дүй дүршэлтэй ба залуу механизаторнуудай хамтаараи ажаллалга гэхэ мэтын ороной олон ажахынуудта үргэнөөр дэлгэрһэн юумэ халан абаха хэрэгтэй. Хабарай тарилга хадаа шухала, харюусалгатай саһа болоно. Тиин залуу механизаторнуудай — хүбүүд, басагадай энэ хабарһаа эхилэн, дүршэл ехэтэй наһажаал механизаторнуудай зүгһөө шухала хэрэгтэй туһаламжа, дэмжэлгэ абаа һаань, һайн байгаа.

Агротехникын үндэр хэмжээе сахяад байбал, тогтууритай һайн ургаса абажа шадаха байнабди гэжэ бидэ өөһэдынгөө дүй дүршэлһөө мэдэнэбди, энээнииe эрдэм наука элирхэйлэн батална. Хүдөө ажахын ургамалнуудые таринжа ургуулха тодо һайнаар табигдаһан технологическа картанууд бригада, звено бүхэндэ байха ёһотой. Агротехническэ тодорхой хэмжээ ябуулганууд, поли бүхэн дээрэ хэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудай болзор, шанар эдээндэ табигдаха зэргэтэй.

Ходо ходо гандадаг сагай уларилтай Буряад орондо газарай хүрьһэндэ шииг нойто барихын түлөө тэмсэхэ гэээшэ гол шухала гээд һанажа ябагты.

Газараа шииг нойтоор хангаха гэжэ түхэреэн жэлэй туршада тэмсэхэ хэрэгтэй: хабартаа — һайрам тогтоохо, газараа борнойлхо, зундаа — пaaраа оролдосотойгоор элдүүрилхэ, газараа уһалха, намартаа — жэгдэлэгдэһэн намарай паар саг сооӊь хахалха, үбэлдөө — саһа тогтоохо ба тошо халяаха болонобди.

Ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ таряалангые үтэгжүүлхэ гэээшэ ямар ехэ удха шанартайб гэжэ бидэнэр бултадаа һайса мэдэнэбди. Зүгөөр, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ шадаал һаа, ашаг үрэнь хүсэдөөр абтаха, илангаяа үтэгжүүлгэнүүдые үрэһэнтэй суг оруулха үрэ ехэтэй арга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ ушартай. Үтэгжүүлгэнүүдые нигэжэ зүбөөр оруулха гэээшэ бидэнэрһээ, механизаторнуудһаа дулдыдаха байна. Имагтал тэрэнние жэгдээр ургамалай үндэһэлдэг хүрьһэндэ оруулаа һаал, ургамалнууд һайнаар гараха, жэгдээр эдеэшэхэ байна. Тиигэжэ ургасаяа саг сооӊь, һайн шанартайгаар хуряаха арга олгогдохо бшуу. «Үтэгжүүлгые тараажа хаяха бэшэ, харин тэрэнние хүрьһэндэ оруулха» гэжэ тон зүб хэлсэдэг. Энээнние бидэнэр саг үргэлжэ һанажа ябаха ёһотойбди.

«Муу үрэһэнһөө һайн үрэ бү хүлеэ» гэһэн арадай сэсэн үгэнүүд бии. Тиимэһээ үрэһэ хүрэнгөө тарилгын шанарта хүргөөгүй байһан ажахынууд тэрэнээ сэбэрлэхэ, нара һалхинда гаргажа һэбэрээхэ, саг сооӊь хородохо болоно.

Тарилгын шанар бидэнэрһээл дулдыдаха байна. Бидэнэр тарилгаяа эгээн богони, зохид болзорто тарилгын нормо болон үрэһые хэды гүнзэгыдэ тариха эрилтэнүүдые газарай хүрьһэнэй шанарыеӊь харалсажа хэрэглэхэ уялгатайбди.

Буртаг ногоотой тэмсэхэ гэээшэ мүн лэ газараа шииттэй байлгахын, тариһан ургамалаа хосороохогүйн түлөө, баян ургаса абахын түлөө оролдоһонтой адли болоно. Тиимэл хадаӊь бидэнэр ургамалнуудайнгаа хойноһоо оролдосотойгоор харууһалха, ороо̂һото ургамалнуудые болон кукурузые буртаг ногооһоо химическэ аргаар сэбэрлэхэ, ургамалай газарһаа бултайхаһаа урид, мүн бултайжа байхадаӊь борнойлхо, пропашной ургамалнуудай хоорондохи зайда культиваци хэжэ, буртаг ногооеӊь усадхаха болонобди. Сэбэр паар гэээшэ хойто жэлэй ургасын үндэһэ һуурииӊь болоно. Паараа саг сооӊь хахалжа, хаһа болзортоӊь элдүүрилжэ, хододоо тэрэнние буртаг ногоогүй, сэбэрээр, жэгдэ һайнаар байлгаха ёһотойбди. Намар эртэ, ургасын хуряагдажа эхилхэлээр лэ намарай паар хахалжа орохо гэээшэбди.

Техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула тэрэнние таряалан дээрэ бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэхэ арга үргэнөөр хэрэглэхэ, трактор, комбайн болон автомашинануудые хоёр халаанда хүдэлгэхөөр эмхидхэхэ шухала. Тиигэбэл бүхы хүдэлмэреэ агротехническэ эгээн зохид болзорто хэхэ. техникээ һандаангүй, удаан болзорто ашаглаха, ажалай даабарине дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ, түлишэ болон тоһодолгын хэрэгсэлнүүдые алмаха арга олгохо байна бшуу.

Ургаса хуряалгын үедэ олон ушарта хэды ехэ ургаса гээгдэдэг бэ гэжэ маанадта һайса мэдээжэ. Хуряалгые унжагайруулһан һаа, ургаса хуряалгын машинануудые муугаар тааруулһанһаа зарим газарта гектарай 2—3, тэрэнһээ дээшэшье центнер таряан алдагдадаг гэээшэ. Ургасын гээгдэлдэ эсэс табиха хүсэтэйбди. Тиимэһээ табан жэлэйнгээ түгэсхэхы жэлдэ бүхы комбайнуудайнгаа нүхэ һүбые һайса бүтүүлжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, ургасаяа гээлтэгүйгөөр хуряажа абахые бидэнэр уряалнабди.

Хүрьһэнэй һалхинһаа болон уһанһаа гэмтэлгэ хүдөө ажахыда айхабтар ехэ хохидол ушаруулдаг. Тиимэһээ бидэнэр таряалангаа хамгаалха, хүрьһэ хамгаалха зэмсэгүүдые, машинануудые шадабаритайгаар хэрэглэхэ ёһотойбди.

Харагты даа, агротехникэ тухай хэлэхэдэ, бидэнэр эндэ миил гол ёһо гурим тухайӊь тогтообди. Юуб гэхэдэ, агротехническэ ямаршье аргануудые хэрэглэхэдээ, ажахы бүхэнэй бодото байдалые харалсаха ушартай гэжэ бидэнэр ойлгонобди.

Республикымнай бүхы колхоз болон совхозуудта табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй зорилгонууд тодорхойлогдонхой. Механизаторнуудай республиканска зүблөөндэ хабаадаһан бидэнэрэй олонхиӊь 1975 ондо баян ургасын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө һуури олонхой. Жэшээнь, Байгалай совхозой Еланиин тракторно-таряан ажалай бригада гектар бүриһөө адагынь 20 центнер ороо̂һо таряа, тэрэ тоодо гектарай 23 центнер шэниисэ, гектарай 90 центнер горох-обёосой холисо болон силостэ орохо бусад холисонууд, гектарай 300 центнер тэжээлэй корнеплодуудые абахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидэнхэй. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой хартаабхашан П. В. Трифоновэй звено гектарай 150 центнер хартаабха абаха, ургасаяа хүдэлмэриин 20 үдэртэ үнгэргэхэ, хартаабха хуряадаг комбайнаар үдэртөө 2,5 гектар хүрэтэр хуряаха уялга абаа.

Хүндэтэ нүхэд!

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездые угтажа байхадаа, манай Эхэ ороной бүхы ажалшад ажалай шэнэ амжалта туйлахын, коммунис байгуулалтын бүхы талаар бүри ехэ амжалтануудые асархын түлөө тэмсэнэ.

Социалис мүрысөөнэй гайхамшаг, аша үрэ ехэтэй хүсые бидэнэр өөһэдынгөө ажал дээрэһээ харанабди. Эндэл ажалшан бүхэнэй шадабари хүсэдөөр дэлгэржэ, тэрэнэй мэргэжэл элеэр харагдана бшуу.

Тиимэһээ газар таряалангай болон сабшалангай культура дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрие амжалтатайгаар, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын, ороо̂һо таряа болон тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абахын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, техникээ эрхимээр ашаглахын түлөө нэгэ хүн шэнгеэр социалис мүрысөөндэ бүгэдөөрөө жагсаял. Ажалай шэнэ амжалтануудаар Эхэ ороноо баясуулаял!

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Улаан-Үдын ТЭЦ. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада предприяти дээрэ ехэ барилга хэгдэһэн, шэнэ технологи үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Иван Николаевич Панфиловай үнинэй даажа байһан слесарьнүүдэй бригада коллектив соогоо онсо шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник И. Н. Панфилов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Апрелиин 19—коммунис субботник

НЁДОНДОНОЙХИҺОО ҺАЙНААР

В. И. Ленинэй түрэһөөр 105 жэлэй ойдо зорюулагдаһан улаан субботнигто Хэжэнгын аймагай ажалшад бэлдэжэ байна. КПСС-эй райкомой секретарь А. Б. Раднаев түрүүтэй субботнигой штаб бии болгогдоод, апрелиин 19-нэй үдэр хэгдэхэ ажалай юрэнхы хэмжээн элирүүлэгдэжэ, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Субботнигто хүдэлхэеэ гараһан хүнүүд һургаагуудые отолхо, посхоодуудые бариха, хонишодто үгтэһэн участогуудые шэнэлэн хорёолхо, сабшалан, таряалан дээрэ наг шэбхэ шэрэжэ гаргаад, тарааха.

Харин хонишод, һаалишад, мал адуулагшад, токарьнууд, слесарьнүүд болон бусад өөһэдынгөө хүдэлдэг газарта субботнигой тоосоогор ажаллаха.

Гадна тосхон, һууринуудай үйлсэнүүдые, отара, фермэ, гүүртэнүүдэй газаахиие ариг сэбэр болгохо талаар горитой ажал хэгдэхэ юм.

Бүхыдөө 9.000 шахуу хүн апрелиин 19-нэй үдэр ажаллахаар хүлеэгдэнэ. Эдэнэр 20 мянган түхэриг мүнгэ табан жэлэй жасада оруулха зорилготой. Энэ субботнигые нёдондонойхиһоо һайнаар, эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ гэжэ предприятинуудай, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай коллективүүд оролдоно. Жэшээлхэдэ, Худанай леспромхозой модошод 984 кубометр модо бэлдхэһэн, 790 кубометр модо нёдондо шэрэһэн юм. Мүнөө жэлдэ үшөө ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллаха тухайгаа Худанай модошод мэдүүлнэ.

Һая КПСС-эй райкомдо предприятинуудай, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнар сугларжа, субботнигто хэр бэлдэжэ байһан тухайгаа тоосоо.

Б. ЖАМБАЛОВ,
КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша.

ЭМХИТЭЙ ҺАЙНААР

Манай завод таһалгаряагүйгөөр хүдэлхэ үйлэдбэритэй юм. Суббото, воскресени гэжэ гү, али амаралтын үдэрнүүдтэ тээрмэ, эрьелдэдэг пеэшэнүүд, ондоошье түхеэрэлгэ багаханшье зогсоогдодоггүй. Түсэб эдэ бүгэдые хараада абажа, үгтэдэг юм.

Тиимэһээ манай коллектив ленинскэ субботнигой үдэр ажаллажа, нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилхэ аргагүй. Гэбэшье энэ үдэр бага бэшэ хүдэлмэри хэхээр хараалагдаа.

Коммунис субботнигто хамта дээрээ 900 хүн хабаадалсаха байна. Гол ажалһаа сүлөөтэй бүхы хүдэлмэришэд ондоо ажал хэхэ юм. Тэдэнэр үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха, шэнэ техникэ тодхохо, түхеэрэлгээ капитальнаар заһабарилха талаар эмхидхэлэй-техническэ түсэбөөр хараалагдаһан хүдэлмэри дүүргэхэ байна. 100-аад хүдэлмэришэд шулуу малтаха, цементын үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые бэлдэхэ юм.

Арад зоной хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээхэ гэжэ хараалагдаа. Энэ үдэр избёосхо галдагдахаар, миин худалдаанда гаргагдаха цемент багахан мэшээгхэнүүд соо эюулэгдэхээр хараалагдаа. Заводой алба хаагшад, үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд заводоо, ажаһуудаг тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри хэхэ юм.

Эдэ бүгэдын хүдэлмэриин түлөө түлэгдэхэ 1,5 мянган түхэригэй салин хүлһэн табан жэлэй жасада оруулагдаха байна.

В. МАРТЫНОВ,
Тимлюйн цементын заводой таһагай начальник.

...иин 15-да — ...дэй һунгалта

...ой АССР-эй ...Соведэй һунгал... ...эхэ окружной ...н гэшүүндэ кан... ...ые манай рес... ... ажалшад дэб... ...үргэлжэлһөөр.

...БАЙКАЛИ

...эй Верховно Сове... ...та үнгэргэхэ һун... Прибайкальска 805-... ...жной комиссиин кандидадуудые ... эхилбэ. Һунгал... тээхи суглаанууд ... ажахынуудта, пред... ...тын эмхи зургаа... ...тэйгээр боложо ... Прибайкальска кол... ...доохи барилгын ...лмэришэд, инже... ...ическэ хүдэлмэри... ...болон алба хаагшад ... улагдамал нүүдэл ... начальник Алек... ...ович Тимофеевые ...РСФСР-эй Верхов... ...й һунгалта үнгэр... ...ссиин гэшүүндэ ...р КПСС-эй рай... секретарь Иван ... Черепанов, Сэ... ...довой баазын опе... ...сандр Анатолье... ...ский гэгшэд нэгэн ...дэбжүүлэгдэбэ.

...БАНСК

... цементын заво... ...ришэд, инженер... ...скэ хүдэлмэрилэг... ...алба хаагшад ... Верховно Сове... ...үнгэргэхэ суг... ... Прибайкальска ...жной комис... ...дэ кандидадаар ... директор Лео... ... Рыжковые ... дэбжүүлээ.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ — КОМИССИИН БҮРИДХЭЛДЭ

Байгалай совхозой II отделениин хүдэлмэришэд ажахынгаа түрүү һаалишан **Антонина Никифоровна Бояркина**, Ойморой совхозой I отделениин хүдэлмэришэн, бэрхэ гахайшан **Татьяна Прокопьевна Чирченко** гэгшэдые тус комиссиин гэшүүндэ нэрлээ.

УЛААН-ҮДЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ окружной комиссиин гэшүүндэ кандидадуудые дэбжүүлгэ районой промышленна предприятинуудта, ниитын эмхи зургаануудта үнгэрбэ. Һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ ажалай түрүүшүүл олоор нэрлэгдээ. Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад бэрхэ машинист **Беломестнов Георгий Ивановичые**, прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад **Братуков Валерий Платоновичые** Калининска 13-дахи округой комиссиин бүридэлдэ нэрлээ.

Лысогорско 14-дэхи округой комиссиин бүридэлдэ Улаан-Үдын вагонно депогой бригадир **Санжимитыпова Вера Цыжиповна**, 65-дахи һургуулиин багша **Нарыгина Галина Сергеевна** болон бусад дэбжүүлэгдээ.

ТАБАН ЖЭЛ ДАБАГДАА

Залуу хонишодой дунда 1974 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Зэдын аймагай Борьёогой совхозой залуу хонишон В. Базаров, Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой залуу, түрүү хонишодой нэгэн Ц-Д. Шиндаков хоёр энэ жэл хоорондоо мүрысэхэмнай гэжэ договор баталһан тухайнь «Буряад үнэн» газетэдэ уншаад байтарни, хүршэ Михайловкын совхозой түрүү хонишон, нэгэнтэ бэшэ аймагай чемпион болоһон Илларион Яньковһоо мэдээсэл ерэбэ. Тэрээн доторнь: «Хүршэ Пүрбэ Жамсаранович! Урдынхидаал мэтэ хоюулаа мүрысэхэмнай бэзэ? Жэлдээ ана-мана ябана гэээшэ хабди. Бидэнэршни 1975 онойнгоо социалис уялгануудые хэлсээбди. Энэ жэл зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга, хонин бүриһөө 3,4 килограмм ноо̂һо абаха, хурьган бүхэнэй шэгнүүрые 24 килограммда хүргэжэ, эхэһээнь һалгааха гэжэ шиидээбди. Таанарнай өөһэдынгөө социалис уялгануудые хараалаад ерыт, договор баталхабди».

Бидэшье миин һуугаагүй, өөһэдынгөө социалис уялгануудые тодорхойлоод, анда нүхэртэйгөө договор баталаа һэмди. Тэрэнэй удаа тээ хурьга абалгада бэлдхэл, үбэлжэлгэдэ түхеэрэлгэ эхилшоо һааб даа. Минии отарынхид энэ жэл зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга, хонин бүриһөө 2,5 килограмм ноо̂һо хайшалжа, хурьгадайнгаа шэгнүүрые 24 килограммда хүргэхэ уялга абаа һэн. Мүнөө хурьга абалгаар хэлэһэндээ хүрөөбди.

Мүрысэдэг нүхэрни хурьга абалгаар табан жэлэйнгээ түсэбые январиин 26-да дүүргэбэб гэжэ мэдээсээ һэн. Табан жэл соо 2.284 хурьга абаха түсэбэй орондо 2.287 хурьга абаад байгаа. Үшөө 240 хонин хурьгалаадүй байгаа һэн. Тэрэнь хурьгалжа, мүнөө түсэбөө холо үлүүлээха. Манай хонид оройшог хурьгалжа эхилдэг. Тиимэһээ хурьга абалган манайда һаяхан лэ ходороо. Табан жэлэй туршада жэл бүри зуун эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга тэнжээхэ гэһэн түсэбөө үлүүлэн дүүргээб. Гурбан жэл сооӊь зууһаа 100 хурьга, нэгэ жэлдэ — 90, нүгөөдэ жэлдэ 84 хурьга зуун эхэ хонин бүриһөө тэнжээгээбди. Тиихэлээрээ зуун хонин бүриһөө 95 хурьга тэнжээхэ гэһэн уялгамнай бэелүүлэгдээ тооной. Мүрысэгшэ нүхэрнай уялгаяа дүүргэжэ гараа. Ноо̂һо хайшалгаар бидэнэршье, нүхэрнайшье уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ юм. Мүн хурьгадай шэгнүүрые нэмээхэ, томо хонидойнгоо тоо хорооохогүй гэһэн үгэдөөшье хүрөөбди.

Абаһан хурьгадаа, эхэ хонидоошье бүрин бүтэнөөр ногоондо гаргажа, Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ой болон июниин 15-да болохоёо байгаа РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно, нютагай Соведүүдтэ болохо һунгалтые эрхимээр угтаха зорилготойбди.

П. НАМСАРАЕВ,
Захааминай аймагай Харацайн совхозой ахалагша хонишон.
Д. АЮШЕЕВЭЙ фото.

«Буряад үнэн» 75 — Хонишодой мүрысөөн

ХОРИ ГАРАН ЖЭЛДЭ — ХОНИШОНООР

Хонидой түл абалга манай колхозуудта үргэн дэлисэтэйгээр ябаһаар. Жэшээлхэдэ, «Улаан-Аха» колхоз аймаг дотороо хони үсхэбэрилхэ томо ажахынуудай нэгэн. Эндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 87 хурьган абтаад байна.

Колхозой ахалагша хонишон Даря Лопсоновна Дугарова 20 гаран жэл соо хонишоноор ажаллана. Мүнөө жэл дүй дүршэлөөр баян энэ хонишон зуун эхэ хонин бүриһөө 94 хурьга абажа, колхоз дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ. Тэрэнэй абаһан хурьгад томонууд.

— Нарай хурьгадтаа загаһанай тоһо, һү уулгадаг һэм. Томохон болоходонь, аарсанда холижо, обёос уулгадагби. Бүлеэн уһанда улаан талхашье холин үгэдэг заншалтайб. Колхоздо үбһэ, зеленко хомор. Тиимэһээ элдэбын арга һанажа, тэдээндээ хоолтой эдеэ буйлуулжа үгэхөө оролдоноб. Зун эхэһээнь һалгаахадаа хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүр дунда зэргээр 25 килограммда хүргэхэ уялгатайбди, — гэжэ түрүү хонишон хэлээ һэн.

О. БАЛДАНОВА.

Зууһаа зууе алданагүй

Зэдын аймагай «Мир» колхозой ахалагша хонишон Георгий Лубсанович Улзутуев мүнөө 538 эхэ хонинһоо 542 хурьга абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Тиихэдэ дүй дүршэлөөр баян хонишон 1969 онһоо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга алдангүй абадаг болонхой. Оролдосо ехэтэйгээр хүдэлдэг энэ хонишон ажалай ехэ амжалта туйладаг байһанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэнхэй юм.

Мүнөө һамганиинь, дүү хүбүүн Николай болон залуу басаган Г. Цаганкупова гэгшэд тэрэнэй туһалагшадаар хүдэлнэ. Ахалагша хонишон, коммунист Г. Л. Улзутуев сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө ажалай үльгэр жэшээ харуулан ажаллана.

Д. БАДМАЕВ.

Эрхим амжалта

Хориин совхозой суута хонишон Карп Манхаевич Танганов эрхим амжалта туйлаа. Зуун эхэ хонин бүхэнһөө 117 хурьга абаад, тобир тарганаар тэнжээжэ байна.

Карп Манхаевич зуун эхэ хонин бүхэнһөө 105 хурьга абажа түлжүүлхэб гэжэ үгээ үгэһэн аад, уялгаяа холо үлүүлбэ гээшэ.

Тэрэ Анаагай совхозой хонишон Галина Дубшановна Доржиеватай мүрысэн ажаллана. Энэ ушар амжалтынь эшэ үндэһэнэй нэгэн байһаниинь дамжаггүй.

Н. ЕГОРОВ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Энэ жэлэй май һарын түрүүшын хахадта һайндэрэй ба амаралтын долоон үдэрэй (майн 1, 2, 9 болон 3, 4, 10, 11) тудалдаһантайнь дашарамдуулан, хүдэлмэриин сагые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготойгоор СССР-эй Министрнүүдэй Совет 1975 оной майн 4 ба 11-нине хүдэлмэриин үдэрнүүд гэжэ тоолохые тогтообо.

Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай хэрэглээгүй майн 4-нэй, 11-нэй амаралтын үдэрнүүд салин хүлһыеӊь түлэлгэтэйгөөр эдэнэй жэл бүриин амаралтада нэмээгдэхэ байна.

...БУДЕЕВ.

...каз № ...

ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ—БАЯН УРГАСА

ТҮРҮҮ МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

МЕХАНИЗАТОРНУУД—ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН

Кабанскын совхозой ахамад инженер И. С. ОБЕДИН:

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлдэ ажахымнай һалбари бүхэн олзотой гараа. Энэ нэн түрүүлэн малшад, таряашадай, шубуушад, хартаабхашадай, овощ ургуулагшадай ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлһэнэй, мүн абаһан уялгаяа болзорһоо уридшалан дүүргэһэнэй ашаар түйлагдаа. Гэбэшье нёдондо ажахымнай ороохо тарянайнгаа ургасые хүсэд хуряажа шадаагүй. Ушарынь хадаа сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа, мүн машина, техникын эбдэржэ һаатаһанһаа, запасной частиин ехээр дуталдаһанһаа уламжалан, ажалай аяар 18 үдэрые миин алдаһан байнабди.

Ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл хуряажа абахын тула һүүлэй жэлнүүдтэ совхоздомнай горитой ажал ябуулагдана. Жэшээлбэл, уһалагдадаг сабшалан эрид һайжаруулагдажа, минеральна үтэгжүүлгэ, торф, наг шэбхэ ехээр гаргагдана. Тусхайлан хэлэбэл, газарай үрэжэл эрид һайжаруулһанай ашаар 1971 ондо бүхыдөө 30 мянган центнер үбһэ абаһан байбал, нёдондо 51.831 центнер үбһэн хуряагдаа. Тэрэшэлэн һолоомоёо бултыень шахуу поли дээрээ суглуулжа һүрилөөбди.

Саашань малшадай, шубуушадай ажал оньһожоруулха, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Жэшээлбэл, мүнөө ажахымнай һаалишан бүхэн тус бүреэ 30 үнеэ харууһална. Эндэ үнеэ һааха, малай аргал шабааһа арилгаха, үнеэдые уһалха ажалынь хүсэд оньһожоруулагдаа. Тиихэдэ тэжээл бэлэдхэхэ, хубаарилан үгэхэ хүдэлмэринь үшөөл хүсэд оньһожоруулагдаагүй байһаар.

Мүнөө үедэ ажахыдамнай 186 механизатор ажаллана. Тэдэнэй 38-ниинь нэгэдэхи, 77-ниинь хоёрдохи, 71-ниинь гурбадахи классай мэргэжэлтэй. Жэл бүри механизатораар дуталдахагүйн тула ажахы дотор ажалладаг 20—25 залуу хүбүүд, басагадые механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсалда хабаадуулнабди. Тиигэжэ жэлдээ механизаторнууднай 10—15 хүнөөр олошордог байна.

Ажахыдамнай дүршэлтэй механизаторнууд яһала олон. Эдэнэй хүсөөр машина, техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана, хэгдэһэн хүдэлмэриинь өөрынь үнэ сэн горитойгоор доошолно. Тусхайлан хэлэбэл, тэдэнэр хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын үедэ трактор, комбайнуудаа бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэнэбди. Ажалаа иигэжэ эмхидхэхэдэ гансашье шанарынь һайжарна бэшэ, мүн техническэ харууһа хэхэдэ таатай юм. Хоёрдохёор, автомашина, тракторнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула хоохоор, ашаагүйгөөр гүйлгэхэгүй гэжэ оролдонобди. Автомашинануудай силосэй ногоо поли дээрэһээ шэрэхэдэ заабол гэдэргээ эрьехэдэнь наг шэбхэ гү, али торфтой холигдоһон минеральна үтэгжүүлгэ тээжэ үгэдэгбди.

Эхэнэр трактористнууд олошорог лэ

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой механизатор А. Ф. ВАРФОЛОМЕЕВА:

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө колхозой ажалшад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэн. Манай механизаторнууд энэ жэлдэ 95 мянган центнер ороохо таряа ургуулжа абахаар шиидээ. Энэмнай гектар бүриһөө 18 центнер ургаса абаха гэһэн удхатай. Мүн гектар бүриһөө 100 центнер хартаабха, 150 центнер кукурузын ногоо ургуулжа абаха зорилго табигдаа.

Абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө колхозой механизаторнууд бүхы хүсөөрөө оролдоно. Февралиин 23-да плуг, сеялкэ болон хүрьһэ элдүүрилхэ бусад машина, хэрэгсэлнүүд заһабарилагдажа дүүргэгдээ.

Колхоздомнай 4 эхэнэр тракторист бии. Үшөө 7 басагад механизаторай курса дүүргээд, хүдэлжэ эхилээдүй байна. Эдэнэртэ заабол трактор үгэжэ, эдэбхи хэшээлыень дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб.

Залуушуулые механизаторай мэргэжэлдэ һургаха талаар бидэнэр, дүршэл шадабаритай механизаторнууд ехэ туһа хүргэхэ байнабди. Энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ хэлээ һэн.

Би 1949 онһоо хойшо механизатораар хүдэлжэ ябанаб. Энэ үедэ олоһон мэргэжэл, шадабаряа олохон залуушуулда, тэрэ тоодо залуу басагадта дамжуулһан байнаб. Минии һургаһан тракторист Галина Сажина мүнөө колхозой түрүү механизаторай зэргэдэ гаража, һаяхан Ажалай Улаан Тугай ордено̄ор шагнагдаа. Мүнөө тэрэ өөрынгөө дүршэлые дам залуушуулда, залуу басагадта дамжуулна.

Хэлэһэндээ хүрэхэбди

Загарайн аймагай «Гигант» колхозой механизатор Ф. И. ЛЕОНОВ:

КПСС-эй ЦК-гай Хандалга бэшэг ажалшадай хүсэл зоригые улам үргэһэн байна.

Нёдондо колхозоймнай гэшүүд яһала һайнаар ажаллажа гараа һэн. Гүрэндэ ороохо таряа, овощ, мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Өөһэдыгөө ороохо тарянай үрэһөөр хүсэд хангаа һэмди. Малай тэжээлдэ урда жэлэйхиһээ ехэ таряа талханай вүйл үгтөө.

Мүнөө үедэ колхозой механизаторнууд, таряашад, хабарай тарилгадаа бэлдэжэ байна. 11 мянган центнер ороохоной үрэһэн тарилгын 1-дэхи, 2-дохи классай шанарта хүргэгдэнхэй. 1300 гектар сэбэр паар, 2 мянган гектар намарай паар бэлдэгдэнхэй.

Энэ түгэсхэхы жэлдэ 4570 гектар тарилгынгаа гектар бүриһөө 11 центнерһээ, бүхыдөө 51 мянган центнерһээ бага бэшэ ороохо таряа ургуулжа абаха хүсэлэнтэйбди. Тиихын тула хабарай тарилгаяа агротехническэ эгээн зохид, богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэбди. Мүнөө үедэ бүхы 41 плуг, 32 сеялкэ, 13 культиватор заһабарилагдажа, бэлэн болонхой. 65 тракторай 47-ниинь бэлэн. Зүгөөр элдэб частьнууд дуталдажа, трактор заһабарилгые гэдэргэ татана.

Шэниисээ гол түлэб хэрээһэлүүлэн тарихабди. Газарай хүрьһэ хамгаалха зорилгоор 250 гектарта һужаагтуулан тарилга хэгдэхэ юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хартаабхын ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Нёдондо хэды ган гасуур байгаашье һаа, колхознай 200 гаран гектарай тус бүриһөө 80 центнер хартаабха хуряажа абаа. Намда даалгаһан 50 гектарай тус бүриһөө 110 центнер хартаабха абаа һэм.

Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо доошо бэшэ ургаса абаха хүсэлтэйб.

Түгэс бэлэдхэлтэйгээр...

Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой механизатор В. П. ШУМНОВ:

Нёдондо сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, ажахымнай гектар бүриһөө 9,4 центнер таряа хуряагаа. Тиихэдэ манай бригада гектарай 10 центнер ороохо суглуулжа абаһан байна. Таряа хуряалгада дүй дүршэлтэй комбайнер, трактористнууд бэлиг шадабаряа тобойсо харуулаа. Жэшээлбэл, талын онгосо жолоодогшо Ц. Митыпоз хуряалгын үедэ 6 мянган центнер ороохо сохижо амжаа. Мүн олохон механизаторнууд намарай паар хахалалга дээрэ ехэ илалта түйлаа.

Бидэ баян ургаса хуряахын тула бүхы машина, техникээ һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргээд, плугуудаа тааруулан бэлдэжэ байнабди. Хабарайнгаа тарилгые түргэн үнгэргэхын тула совхознай полевой стануудаа һайнаар бэлдэдэг. Тиигэжэ механизаторнуудта һаадгүйгөөр ажаллаха, һайнаар амарха арга олгогдонхой. Полевой станаймнай улаан буланда телевизор бии. Мүн халаһанайнгаа даабари үлүүлэгшэдтэ зорюулжа, Алдар солын улаан туг ходо үргэгдэдэг, дүнгүүдынь таһалгаряагүй согсологдожо байдаг. Мүнөө жэлэйнгээ түсэб, уялгануудаа сүм бэелүүлхын тула ажахымнай механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада һайнаар бэлдэнэ.

Залуушуулдаа үнэн сэдьхэлһээ туһалалсая

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой механизатор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат О. Б. АЮШЕЕВ:

Арбаад хоногһоо хабарайнай тарилгын хүдэлмэри эхилхээ байна. Энээндээ хэр бэлэдхэлтэй ерэбэ гээшэбибди гэжэ хаража үзэбэл, манай колхозой механизаторнууд хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар оролдосотойгоор бэлдээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мартын 1-дэ трактор, машинануудаа бүхыдэнь заһабарилжа дүүргээд байгаабди. Үрэһэ хүрэнгэшье яһала һайн шанарта хүргэгдөө. Мүнөө хэн ямар сеялкэдэ һууха гэжэ тодорхойлогдоо.

Энэ жэлдэшье манай дүршэлтэй механизаторнууд Очиров, Михаханов болон бусад залуу механизаторнуудаа дахуулан ябажа, өөһэдынгөө мэргэжэл шадабарида һургаха юм. Бишье гурбан хүбүүдые һургаха, дахуулха түсэбтэйб.

1975 ондо хэхэ ажалнай, зорилгомнай ехэ. Тарялангаа нёдондонойхиһоо 100 гектараар үргэдхэхэ, гектар бүриһөө 12 центнер таряа ургуулха уялга абанхайбди. Мүнөө манай бригада һайн шанартайгаар ажаллажа, баян ургаса абаха гэһэн уряа доро хүдэлжэ байна.

Механизатор бүхэнэй ажал дээрээ һаадгүйгөөр хүдэлхынь тула тэрэнэй үйлэдбэриин болон ажаһуудалай эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангаха гэжэ оролдохо ёһотойбди. Колхозоймнай полевой стануудта механизаторнуудай һайн байра, столово, улаан булан, бани гэхэ мэтэ бэлдэгдэнэ.

Үшөө дахин агротехникэ тухай

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой ахамад агроном И. М. КОЗЛОВ:

Эндэ олон юумэ шашалтагүй. Би гол түлэб ороохо тарянай тогтууритай баян ургаса хуряадаг дүй дүршэл тухайгаа тогтон хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Колхозоймнай газарай үрэжэл бусад ажахынуудта орходоо һайн гээшэааб даа. Гэбэшье үрэжэлынь һайн гээд лэ муугаар элдүүрилбэл, яагаад ехэ ургаса абтаха бэлэй. Тиимэһээ манай ажахын механизаторнууд газараа заабол һайнаар, агротехническэ бүхы заабариин ёһоор элдүүрилжэ, тарилгаяа саг болзортонь унжагайруулангүй үнгэргэдэг байна. Энэ жэлдэ манай тарьяашад 102 мянган центнер таряа хуряахын тула 6.900 гектарта ороохо тариха байна. Мүнөө ажахымнай бүхы машина, техникэ хабарай тарилгада бэлдэгдээ. Һаяын үдэрнүүдтэ тракторно-тарьяан ажалай бригадануудта тарилга хэхэ, үтэгжүүлхэ, наг шэбхэ гаргаха түсэб үгтэхэнь. Тээмэндэ соносхогдоһон газар һайжаруулха габшагай хоёр һарын эхинһээ мүнөө хүрэтэр поли, сабшалан дээрэ 4 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдөө, тараагдаа.

Республикын түрүү механизаторнуудай зүблөөн... хайловкын совхозой залуу тракторист басаган Т... Гармаевна хабаадалсаа. Мүнөө Тамара һү һаалин... мэдэ трактораараа элдэб ажал хэнэ. Хабарай т... эхилхэдэ, хүсэтэ ДТ-75М түхэлэй тракторта һуу... шэнһээ дутуугүй газар хахалалсаха юм. Зоригтой ... золтой ябыш даа!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тамара Гармаева.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ ф...

ХЭЭЭ ГУРИМТАЙ БОЛОХО ЮМ?

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ ...зой тракторна бригадын бригадир А. Ш. БАМБУ...

Манай колхоз 1974 ондо 70565 центнер таряа хуряагаа һэн. Энэнь гектар бүриин 11 центнер болоно. Тиихэдэ манай бригада 55 мянган центнер таряа хуряаха уялга абаһан һаа, 64 мянган центнер хуряажа, гектар бүриһөө 12,5 центнер абаһан байна.

Энэ жэл бүришье ехэ уялга абанхайбди. Бригадамнай гектар бүриһөө 14 центнер таряа хуряажа, бүхыдөө 79600 центнер ороохо суглуулха зорилготой. Абаһан энэ уялгаяа манай механизаторнууд амжалтатайгаар дүүргэхэ байха гэжэ найдагдана. Ушар юуб гэхэдэ, бригададамнай дүй дүршэлөөр баян механизаторнууд олон. Тэдэмнай залуушуулаа оролдосотойгоор һургадаг, дүй дүршэлөө дамжуулдаг заншалтай.

Хэнэйшье мэдэһээр, баян ургаса абахын тула газараа һайнаар хахалха хэрэгтэй. Манай механизаторнууд энэ ...

ТЕХНИКЭДЭЭ НАРИНААР ХАНДАХА

Республикын хүдөө ажахын министерствын инспекциин начальник В. И. КАНИБОЛОЦКИЙ:

Республикамнай хүдөө ажахын техникэ ехэтэй. Мүнөө 8500 трактор, ороохоной 3200 комбайн, силосэй 1.000 комбайн, 3600 ашаа зөөдэг автомашина болон 46 мянган элдэб машина, түхеэрэлгэнүүд тоологдоно. Бүхыдөө энэ техникэ 77,5 миллион түхэригэй болоно.

Энэ ехэ баялигаа, энэ ехэ хүсэеэ зүбөөр, һайнаар хэрэглэхэ гээшэ хүдөөгэй механизаторнуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, инженернүүдэй эгээн шухала зорилго мүн. Техникэдээ эзэн ёһоор хандажа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ байһан түрүү ажахынууд, механизаторнууд республика доторнай олон. Зэдын аймагай Оёорой, Хоринй аймагай «Георгиевский» совхозуудта, Баргажанай аймагай Хилганын колхоздо, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо үдэртөө трактор бүхэнөөр 9—10 гектар хахалһанай зэргэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой механизатор Г. О. Бадмаев ДТ-75 трактораар дүрбэн жэлдэ хэхэ хүдэлмэреэ гурбан жэлдэ дүүргэжэ, 2,5 тонно дизельнэ түлишэ, 922 түхэригэй запчасти алмаһан байна. Иимэрхүү амжалтануудые Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой тракторист М. Н. Брылев, Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой — В. Ц. Дондуков, Мухар-Шэбэрэй «Родина» колхозой Г. Н. Сажина болон бусад түйлаһан байна.

Тиигэбэшье республика дотор бүхыдөө халаан бүхэндэ эталонно трактораар 7 гектарай орондо 5,2 гектар, комбайнаар 12 гектар нормын орондо 6,5 гектар хэгдэнэ. Мүн хүсэ ехэтэй К-700 трактор һайнаар ашаглагданагүй. Техникэ ашаглаха талаар илангаяа бирагүй байдал Худанай, Хүдэриин совхозуудта, Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ.

Шэнжэлгэ хээд үзэхэдэ, техникээ һайнаар хэрэглэдэг ажахыда ургаса дээгүүр абтадаг байна.

Яахадаа трактор, комбайн, автомашинанууд бүтээсэ багатайгаар ашаглагданаб гэхэдэ, тэдэнэй хүдэлмэриин сагай 40 процентнь элдэб шалтагаанаар миин алдагдана.

Хоёрдохёор, техникэ ашаглалгада угаа ехэ мүнгэ, зөөри гаргашалагдана. Нёдондо республикын колхозуудта трактор заһабарилгада түсэбһөө үлүү аяар 163 мянган түхэриг, запчастьнуудта 643 мянган түхэриг үлүү ошоо. Зүгөөр техническэ харууһалга хэхэ хэрэг тоогдоногүй. Саашадаа энэ дутагдалые усадхахын тула трактор, комбайнуудые техническэ талаар харууһалха тусхай мастер-наладчигуудые табиха, ажахы бүхэн машина хадагалха байра түхеэрхэ, техникээ һайн шанартайгаар заһабарилха шухала болоно.

Трактор, машинануудта эзэн бусаар хандажа, тэдэниие эбдэхэ, сагһаа урид гарһаа гаргаха ушар али олон үзэгдэнэ. Иимэ баримтанууд Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Улаан-Үдын аймагай «Сэлэнгэ» совхоздо, Загарайн аймагай «Гигант», Зэдын «Коммунизм» колхозуудта үзэгдэнэ.

Саашадаа комбайнуудые һайнаар ашагладаг болохын тула тэрэниие ургаса хуряалгын урдахана бэшэ, харин үбэлдөө, хабартаа заһабарилха шухала. Юуб гэхэдэ, комбайнууд яаралаар заһагдахадаа шанарынь муудана, комбайнуудай 15 процентнь орой заһагдангүй үлэшэдэг.

ШАНАРТАЙ ҮРЭҺЭН—ЕХЭ УРГАСЫН ЭХИН

Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном Г. Г. ГУНСУРУНОВ:

Байгша ондо колхознай 4 мянган гектарта ороохо таряа тариха хараатай. Тэрэнэй 3 мянган гектарынь шэниисэ эзэлхэ юм. Тиихэдэ бүхы тарьялангай 18 процентыень паар эзэлэнхэй. Энэмнай тон бага гээшэ. Манай эндэхи газарай үрэжэлэй шэнжэ шанарые хараада абабал, 20—25 процентһээ бага бэшыень паар эзэлхэ ёһотой байгаа. Тарьялан дээрээ 9 севооборот хэрэглэнэбди.

Иигээд ерэхэлээрээ нэгэ полидо дүрбэн жэл удаа дараалан шэниисэ тарихада, ургасань горитойгоор доошолно.

Манай механизаторнууд баян ургаса хуряахын тула гол түлэб 1-дэхи, 2-дохи классай шанарта хүргэгдэһэн үрэһөөр тарилга хэнэ. Гадна бригада бүхэн поли дээрээ гектарай хэды шэнээн үрэһэ тарихаб гэжэ өөрын туршалга хэдэг. Мүн гектар бүридэ хэды зэргын наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха тухай, мүн тарилга хэхэ болзорыень элирүүлдэг байна. Ажахыдамнай технологическа карта табигдадаг. Бидэ газараа үтэгжүүлхэдээ хүрьһэнэй шанар харуулһан картын ёһоор минеральна үтэгжүүлгэ оруулнабди.

Энэ жэлдэ манай ажахы гектар бүриһөө 16 центнер таряа хуряажа, гүрэндэ 20 мянган центнер ороохо худалдаха уялга абанхай. Энэмнай жэншэдгүй бэелүүлэгдэхэл байха.

ГОЛ ЮУМЭН—ЭМХИДХЭЛҺЭЭ

Зэдын аймагай Оёорой совхозой тракторна бригадын бригадир Д. Т. БАДМАЕВ.

Би дүрбэ-табан жэлэй саада тээ тракторно-тарьяан ажалай бригадые даажа абаа һэм. Түрүүн бригадада ажалай журам һула, хүнүүдэй һайнаар хүдэлхэ эрмэлзэл бага, ажалай түлөөһэншье хүсэд гуримшуулагдаагүй байгаа. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, газар шанар муутайгаар элдүүрилэгдэдэг, хабарай тарилга, ургаса хуряалга, техникэ заһабарилга гэхэ мэтэ хүдэлмэри хаһа сагтаа һайнаар хэгдэдэггүй һэн.

Нэн түрүүн совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй туһаламжаар, бригадынгаа эдэбхитэд, коммунистнуудтай хэлсэжэ, ажалаа яажа һайнаар эмхидхэхэ, шэнэ түрүү онол аргануудые хайшан гээд хэрэглэхэ тухай тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа һэмди. Жэшээнь, механизатор бүхэн ямар үрэ дүн түйлахаб гэжэ өөр өөрын социалис уялга абадаг болоо. Илангаяа хүн бүхэнэй хэһэн ажалые нарииаар хинан шалгадаг болообди. Тиихэдээ хүн бүхэнэй абари зан, хүсэл эрмэлзэлые хараада абажа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулаабди.

Гадна механизаторнуудайнгаа мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ, илангаяа агротехникын, түрүү онол аргануудые шудалуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табидагбди.

Эдэ бүгэдын аша үрэ уданшьегүй харагдажа эхилээ. Тарьялан дээрэхи бүхы хүдэлмэри хаһа сагтаа, һайн шанартайгаар хэгдэдэг болообо. Тиигэжэ дүрбэ-табан жэлэй саана гектар бүриһөө 7—8 центнер таряа хуряадаг һаа, мүнөө тэрэл газар дээрэһээ ямаршье уларилтай жэлдэ гектарай 12,5—13,1 центнер ороохо абанабди. Һүүлэй хоёр жэлдэ харгын заха, жалга жаама, ханааб гэхэ мэтые хахалжа, поли тэгшэлжэ, тарьялангаа үргэдхөөбди. Газар тарьялангай культура дээшэлүүлэн, тарьянай тогтууритай бараг ургаса абадаг болоод, гүрэндэ таряа тушааха табан жэлэй 4 жэлэйнь түсэбые дүүргээбди.

Трактор, машинаар хэгдэдэг ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ. Манай бэрхэ механизаторнууд нүхэд Бадмаев, Татарников, Синицын, Гармаев, Чердонов болон бусад трактор бүхэнөөр жэлдээ 980—1.200 гектар зөөлэн хахалалга хэнэ. Үнинэй механизаторнууднай залуушуулые олоор дахуулан, дүй дүршэл, мэргэжэлдээ һургадаг. Тиимэһээ тракторта һууха хүнүүд дуталдадаггүй.

Байгша оной хабарай тарилгада түгэд бэлэн болонхойбди. Бүхы тракторнууднай февралиин 21-дэ заһабарилагдажа дүүрээ. Энэ жэлдэ тарьялангай гектар бүриһөө 15 центнерһээ бага бэшэ ороохо, 250 центнер кукуруза хуряахабди.

ЗВЕНО БОЛОЖО ХҮДЭЛЭЕЛ

Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой таряа ургуулдаг звеноe даагша А. А. ШЕРГИН:

1973 ондо ороохо таряа ургуулдаг манай звено эмхидхэгдэһэн юм. Звено 11 хүнһөө бүридэнэ. 950 гектар тарьялан даалгагданхай. Тэрэнэй 450 гектартань тарьяан таригдана.

Звеногой гуримаар хүдэлхэдэ зохид гэжэ бидэ ойлгонхойбди. Юуб гэхэдэ нэгэдэхеэр, ажал түргэн бүтэсэтэй байна. Ямар шанартайгаар, хэды шэнээн хүдэлмэри хэгдээб гэжэ шалгахада һайн. Хоёрдохёор, коллективэй гэшүүд таарaжа хүдэлхэдөө нүхэсэдэг, бэе бэедээ туһалалсадаг болоно. Мүнөө жэл колхоздомнай иимэ долоон звено хүдэлхэ юм.

Хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэтэйгээр ябуулагдана. Ямар полидо ямар ургамалай үрэһэн хэды нормотойгоор таригдахаб, хүрьһэн яажа элдүүрилэгдэхэб, ямар үтэгжүүлгэ оруулагдахаб гэ...

Бултанай хабаадаха хэрэг

Захааминай аймагай Михайловкын дунда һургуулиин директор В. С. ПОПОВА:

Тарьяан гээшэ ажабайдалаймнай һүлдэ гэжэ дэмы хэлсэдэггүйбди. Ороохо таряа ургуулдаг тарьяашан хүн дэлхэйдэ эгээл амгалан, һайн һайхан, дэмбэрэлтэ хэрэг бүтээдэг зон гээшэ.

Эгээл тиимэһээ хүдөө нютагуудта дороһоо үдэжэ ябаһан үхибүүд, залуушуулые ажал хүдэлмэридэ, илангаяа тарьяашан, механизаторай ажалда дуратайгаар, машина, техникэдэ хүдэлжэ шадахаар хүмүүжүүлхэ, һургаха гээшэ манай нангин уялга. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэй ниитэ һуралсалай һургуулинууд саашадаашье колхоз, совхоздо хүдэлхэ механизаторнууд, элдэб мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргаха — ёһотойл гуламта байха зэргэтэй.

Һүүлэй табан жэлдэ манай һургуулиие дүүргэһэн бүхы һурагшадай олонхинь гэхэ гү, али 159 хүн хүдөө ажахын мэргэжэл шэлэжэ абаа. Тэдэнэй 84 хүниинь трактористнараар хүдэлнэ, 11 хүн хүдөө ажахын дээдэ һургуулида һуралсана. Жэшээнь, нёдондо дунда һургуули дүүргэһэн 49 һурагшадаймнай 30-...

Үндэр ургаса—оролдолгын хүсэн

Хоринн аймагай Хүрбын совхозой луговодуудай звеноe даагша М. И. ШЕВЧЕНКО:

Муу газар гэжэ байдаггүй, харин эзэнэйнь муухаал мүрэй ургаса гарадаггүй гэжэ зон зүб хэлэдэг.

Ямаршье газарта гарайнгаа хүсэ гаргажа, үнэн зүрхэнһөө оролдожо, һайнаар уһалаад, үтэгжүүлээд, харууһалаад байгаа һаа, хэһэн ажалые хэзээдэшье харюулха.

Бидэ гурбан луговодууд нэгэ звено боложо, дүрбэн жэлэй саана 408 гектар муу сабшалан даажа абаабди. Тэндэхи муудашаһан газарайнь хүрьһэ һайжаруулха, буртаг боролжо, бургааһа шугыень сэбэрлэжэ, болдогыень тэгшэлээд, хэдэн дахин борной, диск шэрэжэ, жэл бүри 70—80 га газар үрэжэлтэй һайн болгодог байгаабди.

Хэрбээ дүрбэ-табан жэлэй саана гектарай 6—7 центнер үбһэн гарадаг, зариманһаань юушье абтадаггүй байһан газарһаа урзанда гектарай 18 центнер, нёдондо га бүхэнһөө 22,2 центнер үбһэн хуряагдаа.

Бидэ нэгэ Т-40 түхэлэй трактортайбди. Тэрээгээрээ наг шэбхэ шэрэхэ, тарааха, минеральна үтэгжүүлгэ сасаха, һубаг ханааб татаха хүдэлмэри хэдэгбди. Үбэлдөө 50 га газар уһалхаар 40 мянган кубометр тошо халяагаабди. Мүнөө шэбхээ тараажа, минеральна үтэгжүүлгээ газарай хүрьһэндэ оруулнабди.

ГАЗАРТАА ЭЗЭН БАЙХА

Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. А. БУДАЕВ:

Манай колхозой ехэнхи тарьялан Хүнтэйн хуурай талада оршодог юм. Эндэмнай жэлэй дүрбэн сагта ехэнхидээ хуурайгаар һалхилжа байдаг, шииг нойтон бага ородог газар. Тиимэһээ тарьялан дээрэхи бүхы хүдэлмэриие тон бодомжотой зүбөөр, эгээл таарамжатай хаһа саг соонь, эрхим шанартайгаар хэжэ шадаал һаа, һайн ургаса абтаха байна.

Республикын габьяата механизатор Х. Т. Галсановай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи тракторна бригада газарайнгаа шанараар, техникын, хүн зонойнгоо тоогооршье бусадтай тон адли аад, жэлһээ жэлдэ эгээл ехэ ургаса хуряана. Жэшээнь, 1972 ондо тарьялангай га бүриһөө 13 центнер, 1973 ондо га бүриһэнхөө 22 центнер, нёдондо тон ехэ ган гасуур болоһон жэлдэ гектарай 10 гаран центнер таряа хуряагаа. Эндэхи түрүү тракториснар Д. Гармаев, М. Базаров, Данжуров, Цыбиков гэгшэд трактораар хэхэ хүдэлмэриин табан жэлэй даабариие 4 жэл соо дүүргэжэ шадаа юм. Бригада жэл бүхэндэ эрхим шанартай өөһэдын үрэһэ хүрэнгэ бэлдэдэг. Сэбэр һаараа, мүн намарайшье паар эргэ хахалжа, һайнаар элдүүрилнэ. Байгша оной тарилгада 1348 гектар сэбэр, 836 га намарай һайн паар бэлдэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ тарьялан, сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һарада хэхэ хүдэлмэреэ түлэг бэелүүлнэ.

Мүнөө бригадануудай полевой стануудые һайнаар түхеэрхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табинабди. Жэшээнь, Хүнтэйн тарьялан дээрэхи полевой станда механизаторнуудай байха һайн ниитын байра, столово, пекарни, улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Тэндэнь телефон, радио тодхогдонхой. Саашадаа полевой станиие хүнүүдэй түхэрээн жэлдээ байха ёһотойл соёл болбосоролой гуламтын ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүблөөнэй заседаниин зал соо.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЁЛШОД—ХҮДӨӨГЭЙХИДТЭ

ЖАЛШАДТАЙ НЭГЭ ҺАНАЛТАЙГААР

алишье сагта соёл- ... амархан байдаг- ... Одоо сүлөөтэй болоо- ... hанахадаш, хаба- ... рилга гү, али үбhэ ху- ... халуун хаhа ороод ... Үгышье hаа, малай ... лгэ гү, али таряа ху- ... эхилшэхэ. Жэлэй ... сагые нлгангүй ажал ... эмхидхэжэ, ажал- ... рилтые гүйсэд hай- ... гажа, удха түгэлдэр ... наадаараа баясуулха, ... дьхэлдэнь урма зо- ... даруулха гээшэ тон ... лгатай хэрэг мүн.

... апрель гаража, ... дай туха сүлөөгүй ху- ... саг одоол эхилбэ. Түл ... бүхы малаа тамир ... муудуулангүй ондо ... — иимэ зорилго- ... мүнөө малшад ху- ... байна. Эгээл энэ үедэ ... аймагай соёлшод ажа- ... ээр эмхидхэжэ, урид- ... hараалагдаhан түсэбэй ... худөө гүүртэ, отара ... бригаданuудаар ябажа, ... эрилтые гүйсэд ... хангахые оролдоно.

... Новоселенгин- ... Ноёхоной ба Үбэр- ... хүдөөгэй соёлой ... гай, Гусиноозерскын ... hургуулиин, «Шах- ... соёлой байшангай, ... 163-дахи ПМК-гай ба ... «Автотехника» нэгэдэлэй ... дэргэдэ агитбригада- ... эмхидхэгдэнхэй, саг үр- ... худөөгөөр ябажа бай- ... гурбан hарын туршада ... бригаданууд тус тустаа ... дахин худөөгөөр яба- ... зүжэг наада харуулhан ... юм. Нэгэ агитбригада ... нэрэмжэтэ колхозой ... той хамтаржа, мал- ... үргэлжэ хангаха та- ... ялаэд hайшаалтай ... «Комсомол hайхан ... » гэжэ аман үгын ... эмхидхэhэн, мүн «Ур- ... агитбригада зур- ... концерт табиhан юм. ... хүнүүд ба саг ту- ... программань мү- ... гай эрилтын зэргээр

зохёогдоhон, тиимэhээ ажалшад зүжэг наада бүхэниинь инаг халуунаар угтаа. Колхозой мэргэжэлтэд Ц. Д. Баяндуева, П. М. Маланов, парткомой секретарь В. Д. Николаев, библиотекарь В. Тыжигеева гэгшэд хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэhэн байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо соёлой хүдэлмэри гэмгүй хэгдэнэ. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд нютагай эдэбхитэдые ходо дэмжэжэ, малай үбэлжэлгын эхилхэтэй сасуу тусхай график зохёолсоhон юм. Малшад хэр зэргэ ариг сэбэрээр байнаб, санбюллетень саг болзортоо шэнэлэн зохёогдоно гү, ханын газетэ hара бүри гарана гү, шэнэ газетэ ба журналнууд асарагдана гү? Энэ мэтын асуудалаар колхозой хүтэлбэрилэгшэд ходо hонирхожо, шалгажа байдаг.

Новоселенгинскын соёлой байшангай агитбригада Химпын совхозой, «Эрдэм» колхозой малшадта ошожо, hонирхолтой hонин зүжэг наада харуулhан байха юм. Тиихэдэ Галуута-Нуурай дунда hургуулиин уран hайханай бүлгэмэйхид концерт бэлдэжэ, Булагай болон Далайтын hаалишадта айлшалhан. Зүжэг наада харуулхаhаа гадна, ханын газетэ гаргаhан, мүн малай хорёо соохиие сэбэрлэлсэhэн юм.

Малшадые комплексноор хангахада, гүйсэтэй hайн. Юуб гэхэдэ, агитбригада гансашье артистнарhаа бүридэнэ бэшэ, харин врач, библиотекарь, наймаашан, оёдолшон гэхэ мэтэн оролсоно бшуу. Бултаараа ябахада, бэедэ хүнгэн, одоо хэжэ ядахаар юумэн үгы ха юм. Тиихэдэ аймагаймнай зарим соёлшод амяар амяараа ябахые оролдохо юм. Ганса зүжэг наадаар малшадай эрилтые эрхим hайнаар хангажа шадахагүй байнабди.

Ноёхоной ба Үбэр-Зөөхэйн соёлой байшангай дэргэдэхи агитбригада hургуулиин уран hайханай бүлгэмэйхидтэй хамтаржа, яhала гэмгүй зүжэг наада харуулна. Муунь гэхэдэ, зарим ушарта машинагүйhөө боложо, худөө бригада, отара ба гүүртэнүүдээр ябаха аргагүй байдаг. Энэниинь ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхаралдаа абажа, соёлшодые саг болзортонь машинаар хангаха аабза гэжэ найдагдана. Зарим газарта бирагүйшэг байдал үзэгдэнэ. Жэшээнь, Жаргалантын, Дунда-Бухэнэй худөөгэй соёлой байшангуудай дэргэдэ мүнөө болотор өөрын агитбригада эмхидхэгдэзгүй. Ушар иимэhээ Тельманай нэрэмжэтэ совхозой. Кировэй нэрэмжэтэ совхозой малшад ондоо тээhээ ерэhэн агитбригаданuудай зүжэг наада хараха баатай болоно.

163-дахи ПМК-гай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн агитбригада программаяа саг үргэлжэ шэнэлжэ, мүнөө сагай эрилтын зэргээр зохёожо байдаг. Энэ агитбригадые аймагай алишье зүгтэ халуунаар угтана. Жэшээнь, Үбэр-Зөөхэйн, Сүтэйн, Далайтын hаалиин гүүртэнүүдтэ ерэжэ, зүжэг наадаараа баясуулаа. Тус агитбригадын ажал хүдэлмэридэ штукатур басагад, жэшээнь, Галина Ведерникова, Таисия Перфильева, барилгын участогай хүдэлмэришэн Николай Колобаев, профкомой түрүүлэгшэ Нина Глухова болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа хурсадхажа, ажалшадые баясуулжа байдаг. ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд соёлшодые ходо дэмжэжэ, саг дарыдань туhаламжа хүргэжэ байдаг.

Ажахы, предприяти бүхэндэ соёлой ажалда тон ингэжэ халдаа hаа, дуу хүгжэм хаанашье ирагуу гоёор зэдэлжэ, ажал хүдэлмэридэ түлхисэ боложо үгэхэ hэн.

А. МАМОНОВА,
Сэлэнгын аймагай Соведэй гүйсэдкомой соёлой таhагай хүдэлмэрилэгшэ.

ПЕДАГОГИЧЕСКА УНШАЛГЫН ДҮН

Хабарай амаралтын үедэ республикын багшанарай педагогическа уншалганууд боложо үнгэрбэ. Тэрэ уншалгада 500 шахуу багшанар, хүмүүжүүлэгшэд, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Түрүүшын үдэр уншалгада хабаадагшад гурбан элидхэл шагнаа. Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министр С. С. Дмитриев КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаhан «Бүгэдэ нийтын дунда hуралсалда залуушуулай оролгые түгэсхэхэ ба юрэнхы эрдэмэй hургуулиие саашадань хүгжөөхэ тухай» гэhэн тогтоолой республикын арадай гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ үзүүлhэн нүлөөн тухай элидхэл хэhэн байна.

Түрэлхидэй дунда научно-педагогическа эрдэм нэбтэрүүлхэ зорилгонууд тухай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай профессор М. Н. Мангадаев үгэ хэлэбэ.

Ургажа ябаhан залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор, үнэн сэхээр, эмхи журамтайгаар хүмүүжүүлгэдэ hургуули, гэр бүлын, олониитын үүргэ тухай Загарайн аймагай Элхиин дунда hургуулиин директорэй орлогшо И. Н. Матвеевэй элидхэлые уншалгада хабаадагшад илангаяа hайшаажа, Бүхэсоюзна педагогическа уншалгада табиха гэжэ дурадхаа.

Элидхэлнүүдэй hүүлээр олон хүн үгэ хэлэжэ, hонирхолтой дурадхалнуудые оруулhан байна.

Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид hайжаруулхын тула түрэлхидэй дунда ехэхэн хүдэлмэриин үргэлжэ ябуулагдажа байhан тухай Тээгдын hургуулиин директор Б. Э. Дагбаев хэлэбэ. Һургуулиин дэргэдэ эсэгэнэрэй совет байгуулагданхай юм ха. Үшөө тиихэдэ эжынэрэй совет эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ соведүүд хадаа Хүрбын леспромхозтой, сомоной Соведтэй нягта холбоотойгоор ажалаа ябуулдаг. Һургуулиин дэргэдэ тусхай агитбригада эмхидхэгдэнхэй, тэрэнэй хүдэлмэридэ багшанар болон ахамад класcуудай hурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Улаан-Үдын Железнодорожно райондохи «Космос» гэжэ ниитын клубай дүршэл тухай тэрэниие даагша Е. А. Михалёва хөөрэжэ үгэбэ. «Космос» клубай дэргэдэ 4 секци хүдэлдэг. Илангаяа «Баатаршалга тухай хэшээл» гэжэ hонирхолтой хүдэлмэри үхибүүдэй дунда ябуулна. Энэ секциин гэшүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадагшад тухай hонин материал дүтэ шадарайнгаа гудамжануудта hуудаг хүн зоной дундаhаа олоhон, суглуулhан юм. Клубай дэргэдэ вокально-инструментальна ансамбль бии.

«Ниитын гурим сахилга» гэжэ секциин хүдэлмэридэ олон hурагшад хабаадалсадаг. Тэдэнэр үдэшэ бүри тэрэ шадарайнгаа гудамжануудые, магазинуудые, олон хүнэй суглардаг газарнуудые эрьедэг, тоомоо таhардаг үхибүүдые муу ябадалhаа hэргылхын тула элдэб янзын хүдэлмэри үдэр бүри ябуулжа байдаг.

Зэдын аймагай Ториин дунда hургуулиин директорэй орлогшо Е. М. Грибоза hургуули бүлэ хоёрой хоорондын нягта холбоон тухай эли тодоор хөөрэжэ үгэбэ. Тус hургуулиин дэргэдэ түрэлхидэй тусхай лектори эмхидхэгдэhэн: багшанар түрэлхидые hургуулида хүлеэгээд hуудаг бэшэ, харин тэдэнэй хүдэлмэридэнь гү, али гэртэнь ошоод хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, лекцинүүдые уншадаг юм. Ургажа ябаhан залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ тухай асуудал сомсоведэй сессидэ саг үргэлжэ хэлсэгдэжэ байдаг. нютагай депутадууд болон коммунистнууд энэ хүдэлмэридэ бултадаа эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсадаг болонхой. Ушар тиимэhээ үхибүүдэй талаhаа муу ябадал гаргаха гү, али ичитын журам эбдэхэ ябадал огтолон усадхагдаhан юм.

Хоёрдохи үдэрынь уншалгада сугларhан багшанар 18 секцидэ хубаарилагдан, элидхэлнүүдые шагнаhан, түрүү дүй дүршэл тухай хөөрэлдэhэн байгаа.

Тэдэнэй дунда буряад хэлэнэй ба литературын багшанарай секциие тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Секцидэ хабаадагшад 8 элидхэл шагнажа, тэдээн тушаа hанамжануудаа хэлэжэ үгөө.

Түрэл хэлэндэнь, буряад литературада дуратайгаар hурагшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ hургуули бүлэ хоёрой дүүргэхэ үүргэ тухай Баргажанай аймагай Баян-Голой дунда hургуулиин багша Д. Б. Ринчиновагай хэhэн элидхэл үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Тэрэ элидхэлые Бүхэсоюзна педагогическа уншалгада зууршалха гэhэн дурадхал hайшаагдажа, нэгэн дуугаар баталагдаа.

Секцинүүд дээрэ удха hайнтай элидхэлнүүдые уншаhанайнь түлөө 99 багша Хүндэлэлэй грамотаар болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Педагогическа уншалгын үедэ хүдэлhэн секци бүхэнhөө шахуу нэгэ нэгэ, заримhаань хоёр — бүхы дээрээ хорёод элидхэл Бүхэсоюзна уншалгада зууршалагдаа.

Залуу үетэниие коммунис ёhoор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар улам саашань hайжаруулха асуудалаар дэлгэрэнгы дурадхалнууд баталагдаад, тэдэниие бодото байдал дээрэнь бэелүүлхэ гэhэн хандалга абтаа.

Д. ОШОРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ГУРИМ САХИГШАД ОЛОШОРНО

Аймагай, сомоной, сельскэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд арадай дружинануудай хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг болонхой. Энэ шухала асуудалай хэр бэелүүлэгдэжэ байhые нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд өөhэдынгөө заседани дээрэ хаража, тусхай шиидхэбэринүүдые баталан абана. Жэшээнь, Охин-Булагай сельскэ Соведэй сесси энэ асуудалые саг үргэлжэ харадаг.

Нютагай Соведүүдэй дэргэдэ дружинын штаб байгуулагданхай. Тосхон, hуурин бүхэндэ дружиннигуудай суглаан боложо үнгэрбэ. Дружиннигууд хүндэтэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ тухайгаа тангариглаа.

Бэшүүрэй, Кировскэ сельскэ, Шанагын сомоной Соведүүдэй дэргэдэхи арадай дружинын штаб гэр бүлэдөө элдэбээр аашалдаг хүнүүдэй список табяад, саг үргэлжэ тэдэниие шалгана. Харгы замай участогай, хэлхеэ холбооной таhагай арадай дружинанууд Бэшүүр тосхондо ниитын гурим наринаар сахиха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Г. ГРОМОВ.

ИЛАЛТЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Хас тамгата туг
Хараалта рейхстагай
оройдо
Хиидээ,
нилээн намилзаа.
Балар харанхы hүүдэрынь
Баруун Европын
оронуудые
Баран шахуу
халхалаа.
Хорото Гитлерэй
сэрэгүүдэй
Хэршье бүхэ,
хуяглаhан hаань,
Магтаалта,
адата хүсыень
Манай габьяата солдадууд
Бута сохёо, бнса дараа,
hолбо hүрөөд,
Бүхэ бэхимээр
шагтагалдаба
Бүүргэhээ
баруун хүлөөрөө.
Жэжэ далай тулааhанууд
Жэрэгэд гэлдээд
лэ үнгэршэбэ.
Далhаа гарахадаа,
Намдаг
Дары эмээлдээ hуушаба.
Хүлэгынь хүлhэ
hалhан лэ,
Хүлынь бобиролдоно,
уухиланхай.
Залахадань, зүүн-баруунаа
Заахан мэдэжэ эхилэнхэй.
Намдаг hapa тухай
зурылгааб?
Байза, ошожо, хараха
гээд,
Вокзал руу хүбүүн
харайлгаа.
Худөөгэй заахан разъезд.
Хүндэ буунууд, танкнууд
Элдэб яhатанай
солдадууд,
Эдээнэй шарай
шэрүүнүүд.
Абам юрэдөө
ябанагүй аа гү гээд,
Аргагүй хүбүүн
хараашална.
Томо, унжагар эшелонууд
Тогтон торонгүй
үнгэршэнэ.
Хэдэн үдэр вокзал руу
Хүбүүн ерэдэг болобо.
Дайралдаhан нэгэ буряад
«Дайн Япондо
эхилхэнь»,— гэбэ.
Нэбшэгэр гэгшын
ута состав
Нэгэтэ тогтобо, аалидан.
Нээлгэтэй вагон соо
сэрэгэй морид,
«Нөөхим,
зээрдэм ябана аалам,
Ябахадаал болоо» гээд,
хүбүүхэн
Яаран хараашалан,
бэдэршөө.
Ямар олон моридууд бэ?
Яажа олохобши эдээн соо?
Һүүл багай вагонhоо
Һүхирhэндэл,
соностобо инсагаалан!
Унажа ябаhан моринииинь
Урдаhаань харюусаба,
дууряан.
Хүбүүн шамдажа,
тэрээн руу
Хүлэгин гү гээд,
гүйлгэхэдэнь,
Түргэлэн поезд хүдэлбэ,
Түр-тар буфернуудаа
нэшэлдэн.
Зээрдэнь юм гү,
бэшэ гү даа,
Жэрэгэд лэ үнгэрнэ
вагонууд...
Зүг бүхэнэй моридуудай
Зүhэ бүриин толгойнууд...
Нэгэ морн обёороод,
Намдаг урагшаа даб гэнэ,

Берлиндэ,
рейхстагай оройдо,
Улаан тугаа намилзуулан,
Урма зоригтой мандуулаа.
Харин тиихэдэ эндэмнай
Холын холо Буряадай
Сагаан-Шулуутай нютагта
Сахилгаандал,
тэрэ мэдээсэл
Буужа ерээ. Хүн зоной
Бүгэдэ баярлаhан
мэдээжэ.
Аглаг худөө дайдада
Адуугаа харана Намдаг.
Тэргэтэй хүнүүд бултайба
Тээ саанахана, харгыда.
Вокзалhаа ёhотой
фронтовигууд...
Бушуу хүбүүн
гүйлгэбэ шууд.
Арюун дэлхэйдэ
орн ганса
Абань тэдээн соо...
үгыл даа.
Абань аяар Сталинградта
Алуулhан,
мүнхэ нойрсонол даа.
Үргэхэ абагүй үлэhэн,
Үншэрэнтэhэн Намдагнай
Түмэр харгыда дүтэхэнэ
Тууна адуугаа, габшагай.
Хэдэн жэлэй юумые
Хүбүүн hанаба урихаанаар:
Зэрлиг, дошхон,
бухиндаhан
Зээрдэ үреэе hургаhанаа.
Арай шамай гэжэ
Адуунда тэрэниие
ургалаад,
Шүдэрлэн,
бухөөр эмээллэжэ,
Шадал соонь
hайса булгюулаа.
Нэгэ бага номгорходонь,
Намдаг тэрээндэ мордобо.
Хүсэрхэн, эшээрхэн
булгяашье hаань,
Хүбүүн оройдонь тогтобо.
Унагаажа ядахадаа, хүлэг
Урагшаа харайба
шуумайса.
Шүрбэhэ шандааhаа
шангаланхай,
Шэхэез үргэнхэй
хуумайса.
Жолоогоо татана —
туhагүйл даа:
Жэгшэнги,
мэдээ табиhандал.
Урдаа хүбүүнэй
харан гэhээ—
Унжагар нэгэ хонинной дал.
Хажуу тээшээ хотиронгүй
Хашаадань
тулажа ерэмсээрээ,
Сэлеэтэй үүдэ руунь
оробо
Сэхэ, бүхы гүйдэлөөрөө.
Хонинной үбэлжэдэг дал
Харахадань,
дэншье набтар даа.
Хушалтань хүбүүе
эмээлhээ
Хобхо сохижо,
алахал даа.
Энээниие дары ойлгожо,
Эмээлhээ Намдаг
hургаа hэн,
Нахигар зээрдэ номгороо.
Яhала ажалша
морин болоод,
Ябаал, косилкада ороо...
Хамагта зээрдэ
магтаалтай,
Хатарша суутай, зүгөөр
Өөрынгөө hургаhан
морине
Өөгшөөн,
эрхэлүүлэн зүггүйгөөр
Хайрладаг байба Намдаг,
Хаа-яа hайрхажа,
хатаруулдаг.
Нютагтаа тингэhээр
хүлэгнай
Намдаг-зээрдэ гэжэ
алдаршаа.
Нэрэгүй амитан ябаhан
аад,
Нэрэтэй болоо,
алдаршаа.
Эдирхэнэ Намдаг,
омогорхоно:

Эгээн түрүүшынхеэ,
наhандаа
Эмниг мори hургажа,
Эрэ болобо гээшэл даа.
Эгээл хорин мори фронтдо
Эльгээхэ гэhэн
захиралта!
Толгойнь хүсэжэ
үгэнэгүй лэ,
Тоолоно түрүүлэгшэ,
шоото татаи.
Намдаг-зээрдэ тингэжэ
Намарай hэрюухэн үдэшэ
Харгыда гараа, фронт руу,
Хүнүүд ерээл, үдэшэн.
Намдаг хүлэгтэеэ
хахасахадаа,
Нюдэеэ аршаа
нюусаханаар.
Хотогор зээрдэеэ
саашадаа
Ходол дурдан, hанаа.
Харин мүнөө
дайн дүүрээд,
Харгын захада Намдагнай
Адуугаа адуулжа
ябанал даа.
Ааяма паран нгаанхай.
Теэд юундэ эшелонууд
Түргэн урагшаа
Зүhөөр зээрдэдэ
адли шэнги,
Зүгөөр тэрэ дороо
үнгэршэнэ.
Хойноhоонь өөрынь морин
Хотойсо зурышаба
абяа үгэн.
Хамта үдэhэн зээрдэеэ
Хараад, дуулаад,
таниба аа гү?
Харагдахаа болибо поезд,
Харин Намдагай
унааша морин
Жолоогоош мэдэхээ
болинхой,
Жэгшэhэндэл,
жүдхэн,
hорин,
Удаан гүйбэ, харайлгаба,
Утаар татажа,
инсагаалба.
Тогтообо морнёо
Намдагнай
Талада жэргэмэл жэргэнэ.
Морнёо хүбүүнэй
обёорон гэhээнь,
Монсогон-монсогон
шэшэрнэ.

Т. ЦЫРЕНОВАГАЙ
зурагууд.

ХЭШЭЭЛЭЙ ҮЕДЭ КИНО

...ралсалай али бүхы асуу- ... дые тайлбарилhан киномнүүдые мүнөө олоор ... лэнэ. Хэшээл үнгэргэ- ... хэ туhатай. Багшын хэ- ... үхибүүд тэрэ дороо ... жо ядаашье hаа, энэ те- ... тааруу гэхэ гү, дү- ... юумые хадуужа аба- ... Нэгэ үгөөр хэлэхэ- ... ралсалай кинофильм- ... аша туhа ехэ гээшэ.

... үедэ, урогhоо га- ... багшанарай ажалда ... үзүүлхын тула ... ческа удхатай кино- ... дурадхагдана. ... ушарhаа Буряадай ... эй гэгээрэлэй минис- ... дэргэдэхи респуб- ... фильмотекэ, багша- ... мэргэжэлые дээшэ- ... институт «Һуралса- ... фильм-хэшээлдэ» гэжэ ... ческа зууршалга гар- ... байна.

... ралсалай фильмүүдые ... гэжэ хэрэглэхэб, ... ямар фильмүүдтэ хэ- ... байhанаа мэдүүлхэб, ... тухеэрэлгэнүү- ... хэб? Имэрхүү зүб- ... бари үгтэнэ. Гадна ... ликанска фильмотекэ- ... фильмүүдэй бии бай- ... дүүлнэ.

... нэнь, эхин классай нэ- ... дэ уншалга болоо ... Үгышье hаа, үхибүүд ... тай танилсана. Хэ- ... үедэ, мүн хэшээлhээ ... ямар фильмүүд ту- ... байхаб? Энээн тухай ... соо хэлэгдэнхэй. ... бүхэндэ хэрэглэгдэ- ... фильмүүдые хэды дахин ... хэ ёhотойб? Энэниие ... мэдэхэ аргатай.

...дахи классай hураг- ... литератураар А. Гайда- ... «...hургуули» гэжэ туужа ... зохёолоор буулгаг- ... уран hайханай филь- ... үхибүүд хаража, бү- ... ехэ юумэ ойлгожо ... «Тимур ба тэрэнэй ко- ... » гэжэ туужые, мүн ... зохёолоор буулгагдаhан ... үхибүүд hайн мэдэнэ.

...нэнь, 5-дахи классай ... математикын урог- ... «Формула пути» гэжэ шэ- ... тэй танилсана. Тоо ... орёо хүшэр ню- ... тайлбарилhан фильм эн- ... рилэнэ. «Маршрутнаа ... » гэжэ фильм арга- ... ратай.

... фильм, грампластин- ... техническэ бусад ... тухеэрэлгэнүүдэй хү- ... үүргэ ехэ. Шуха- ... дэ, энэ мэтын хэ- ... нүүдые тон зүбөөр, ... хэрэглэхэ ёhо

Г. ЕЛИСЕЕВ.

МАНАЙ ҺУРГУУЛИИН МУЗЕЙ

97—83-дахи дивизиин ветерануудые бэдэрнэбди

Улаан-Үдын № 1 интернат hургуулиин hурагшад революционно, байлдаанай болон ажалай алдар габьяагай музей 1966 ондо hургуулиингаа дэргэдэ эмхидхэhэн юм. Ахамад классуудай hурагшадай бэдэрэлгээр, тэдэнэй оролдосотой ажалаар тус музейдэ ехэ олон материалнууд суглуулагданхай. Эндэ документ, фото-зурагууд, фронтовигуудай бэшэгүүд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ фронт дээрэ сэрэгшэдэй гаргаhан байлдаанай алдар габьяата хэрэгүүд тухай, мүн ажалшадай алдар солото хүдэлмэриин баатаршалгануудые гэршэлhэн баримтанууд үзэсхэлэндэ табигдаhан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай илалта туйлаhаар алдарта 30 жэлэй ойн hайндэр ойртобо. Илалтын энэ ехэ hайндэрые угтуулан, манай hургуулиин ахамад классай hурагшад hургуулиингаа музейн үзэсхэлэнгүүдые шэнэдхэн үргэдхэжэ байна. Дайнай болон ажалай ветерануудтай уулзалгануудые үнгэргэнэбди.

1974 оной ноябрь hарада «Правда Бурятии» газетэдэ толилогдоhон «83-дахи гвардейскэ дивизиин ветерануудта» гэhэн О. Б. Цыбиковэй статья уншаад, тус дивизи 1941 ондо Улаан-Үдэ хотодо бүридүүлэгдээ гэжэ мэдээбди. Тэрэ дивизи анхан 97-дохи дивизи байhан. Тиигээд дайнай фронт дээрэ үсэд шанга байлдаанда эрэлхэг баатарлигаар тэмсэжэ, олон удаан шалгарhанайнгаа түлөө Суворовой орденто, гвардейскэ 83-дахи стрелково дивизи гэhэн алдар нэрэ олгогдоhон байгаа. Энэ дивизидэ гол түлэб манай Буряад оронoй хүбүүд алба хэжэ алдаршаhан түүхэтэй. Тиимэhээ бидэ hурагшад, хизаар ороноо шэнжэлэгшэд, тус дивизиин ветерануудые бэдэржэ, тэдэнэй саашанхи хуби заяае мэдэхэ, дивизиин алдар габьяата зам тухай тодорхой шэнжэлгэ хэхэ гэhэн зорилго урдаа табинабди.

Эхилээд «За счастье Родины» гэhэн дивизионно газетын редактор Л. С. Карташевта, мүн манай нютагайхид Н. А. Хайдуков, Н. Г. Сергеев болон бусадта бэшэг эльгээhэн байнабди. Эдэ нүхэд уданшьегүй харюу бэшэг, олон мэдээсэл, материалнуудые, мүн тэрэ дивизиин байлдагшад ябаhан олон хүнүүдэй адресые бидэндэ эльгээбэ.

Бидэ мүнөө тэрэ алдар габьяата дивизиин сэрэгшэд ябаhан олон хүнүүдтэй харилсаа холбоотой болообди. Тэдэ тон hонин материалнуудые эльгээнэ. Өөhэдөөшье ерэжэ, бидэнэртэй уулзадаг, айхабтар hонирхолтой хөөрэлдөө хэдэг болоо.

Дивизиин ветерануудай дундаhаа олохон хүнүүд мүнөө манай республика дотор бэшэ, ондоо хото городуудта ажаhуудаг, ажалладаг байха юм. Тэдэнэртэй бидэ холбоо харилсаа байгуулха гэжэ оролдонобди. Яhала олон хүнүүд манай бэшэгүүдтэ харюу үгөө, өөhэд болон нүхэд тухайгаа мэдээсэнэ. Жэшээлхэдэ, Москваhаа — П. Е. Фидель — медицинын албанай капитан ябаhан Л. Ю. Черномордик; Ленинградhаа — Н. И. Садиков, политотделэй начальнигай орлогшо ябаhан; Свердловскhоо — Г. Г. Винокуров, батальоной политрук ябаhан; Куйбышев хотоhоо — Г. Н. Шестанов, И. А. Колечкин; Симферопольhоо — Л. С. Карташев; Челябинск хотоhоо — Л. О. Дьячков; Гомель хотоhоо — полковник Н. В. Кутин; Кишиневhоо — Г. С. Спивак; Украинаhаа — П. А. Хрусталев, Воронежhоо — А. А. Сатов, Г. Я. Вайстик, мүн Уфа, Таганрог, Эрхүү, Тулун, Ангарск гэхэ мэтэ хотонуудhаа олон хүнүүд бэшэгүүдые эльгээбэ. Тиихэдэ Улаан-Үдэдэ ажаhуудаг Комарова А. П.; Зэдын аймагhаа М. Г. Бальчугов, Н. А. Хайдуков, Хориин аймагhаа Н. Г. Сергеев болон бусад харюу бэшэгүүдээ эльгээгээ.

Гвардейскэ 83-дахи дивизидэ алба хэжэ, дайнай фронт дээрэ немец фашистнуудые hүнөөн дараха хэрэгтэ эрэлхэг зоригтойгоор байлдаhан нүхэд тухайгаа бэшэхэhээ гадна, дайнhаа хойшонхи үедэ тэдэнэй хаана ажаллажа байhаниие мэдээсэнэ. Энэ дивизидэ ябаhан манай нютагай хүбүүн, Советскэ Союзай Герой Никифор Самсонович Афанасьевай дайшалхы алдар габьяата хэрэгүүд тухай бидэ бэшэгүүдhээ тон ехэ юумэ мэдэжэ абаhан байнабди.

Ингэжэл, алдарта дивизиин байлдаанай эрэлхэг габьяата замые, тэрэнэй сэрэгшэдэй баатаршалганууд тухай hонин мэдээнүүдые дуhал дуhалаар суглуулна, шудалан шэнжэлнэбди.

Бэдэрэлгээ үргэлжэлүүлhээрбди. Гвардейскэ 83-дахи дивизиин ветерануудl Манай hургуулиин хизаар ороноо шэнжэлэгшэдтэ туhалыт. Дивизиингээ дайшалхы зам тухай, өөhэдынгөө, нүхэдэй байлдаанай алдар габьяата хэрэгүүд тухай бэшэг, фото зурагуудые эльгээгыт. Хүлеэнэбди, Таниие, хүндэтэ нүхэд.

Клава ХАЛУДОРОВА,
Улаан-Үдын 1-дэхи интернат hургуулиин хизаар ороноо шэнжэлгын штабай начальник, 9-дэхи классай hурагша.

Кино, фото буулгаха дуратайшуулда

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. **Красногорско механическа заводто бүтээгдэhэн «Зоркий», «Зенит» фотоаппарадууд, «Красногорск» «Кварц» кинокамеранууд үндэр шанартайгаараа, хэрэглэхэдэ найдамтайгаараа суурхадаг. Заводой продукциие кино, фото буулгагшад дуратайгаар худалдан абадаг. Дэлхэйн 70 орон, тэрэ тоодо Франци, Англи, ФРГ, Канада, Швеци болон бусад гүрэнүүд энэ заводой продукци худалдан абадаг.**

Предприятиин коллектив угтамжын түсэб баталан абахадаа, арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгөөр табан жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид, ноябриин 7 болотор дүүргэхэ, даабариhаа гадуур хэдэн миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргаха гэhэн уялга абаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэйнгээ ашаар түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр шиидэнхэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (дээрэнь) заводой хүдэлмэрилэгшэ Елена Бухтеева «Зенит-16» гэжэ шэнэ аппарат шалгажа байна: дорохи зураг дээрэнь — «Зенит-ЕМ» түхэлэй фотоаппарадууд.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОЛЫН АЙЛШАНАЙ ХӨӨРӨӨН

Чувашай АССР-эй гүрэнэй университедэй профессор, экономикын эрдэмэй доктор Валентин Николаевич Ильдименов Буряадтамнай айлшалан ерээ. 1965 ондо КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй болоhоор арбан жэлэй ойдо зорюулагдажа, байгша оной мартын 24-hөө 26 болотор Москвада үнгэргэгдэhэн Бүхэсоюзна конференцидэ тэрэ хабаадалсаhан байгаа. Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ тус Пленумэй ямар үүргэ дүүргэhэн тухай эрдэмтын hонирхолтой лекци Ивалгын гидромелиоративна техникумэй студентнэр шагнаба.

Лектор Коммунис партиин ябуулдаг аграрна политика ба экономическа реформо тухай хөөрэхэ зуураа, манай оронoй худөө ажахын саашанхи хүгжэлтын замые тодорхойлон хэлэжэ үгөө.

А. НИМАЕВ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

БЭРХЭШ ЭЭЛТЭ БАЙДАЛ

Ази түбиин зүүн урда зүгтэхи байдалда мүнөө бүхы дэлхэйн олониитын анхарал хандуулагданхай. Индохитадай арадуудай национальна сүлөөрэлгын тэмсэлые дараха зорилгоор США-гай империалистнуудай Урда Вьетнам ба Камбоджодо байгуулһан арадуудай эсэргүү журамууд хамхаран унажа байна. Камбоджын патриодуудай хүреэлээд байһан ниислэл хотоһоо «президент» Лон Нол өөрынгөө эзэдтэ зугадан ариланхай. Тэсэхэ үдэрэйнь тоотой болоошье һаа, Сайгоной «президент» Тхиеу гэдэг гүрэнэй засагта үшөө шагтагалдаһаар. Таһа уда сохюулһан, эмхи гуримаа алдаһан Сайгоной хүлһэншэд сүлөөрүүлгын хүсэнүүдһээ шадал мэдэн тэргэдэнэ. Тхиеугэй толгойлһон дахуул гүрэнэй газар дайда үдэр ерэхэ бүри багал боложо байна.

Эдэ хоёр орондо онсо журам тогтоогшод өөһэдынгөө политикын үрэ дүн үзэжэ, хаража эхилээ. Табан жэлэй саада тээ далайн саанаһаа Пномпеньдэ урбалта хэгдэжэ, Камбоджын гүрэнэй засагта Лон Нол табигдаһан юм. Тиин оронойнь хүн зон үзэгдөөгүй ехэ зоболондо нэрбэгдэһэн гээшэ.

Оронойнгоо долоон миллион хүн зоной нэгэ миллионии үхэлдэ оруулһан ушар хадаа Лон Нолой засагай ажал ябуулгын үрэ дүн болоно.

Хоёр жэлэй саада тээ Вьетнамай хэрэгээр зарлагдаһан Парижай хэлсээндэ гар табилга хадаа дайнда ехээр зобоһон, тулиһан вьетнам арадта удаан саг соо хүлеэгдэһэн амгалан байдал одоошье асархань гэжэ һанагдаһан бэлэй. Гэбэшье, Сайгоной удамаршад тэрэ хэлсээндэ гараа табилсаһаншье һаа, уласхоорондын энэ документ «Дайнай дүүрэһэниие, бодото амгалан байдалай тогтоогдоһониие гэршэлнэгүй» гэжэ убайгүйгөөр мэдүүлһэн байна. Парижда болоһон хэлсээндэ гараа табиһанайнгаа һүүлдэ тэрэ хэлсээе ходо эбдэжэ байгаа, Урда Вьетнамай республикын саг зуурын революционно правительствын мэдэлдэ байһан районуудта эсэргүү дайнай ябуулга ходо хээ. Парижда баталагдаһан хэлсээе бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал Пентагоной сэхэ, үргэн дэмжэлгэтэйгээр хэгдэдэг байһан.

«Парижда зарлагдаһан хэлсээ баталһанайнгаа һүүлдэшье Урда Вьетнамдахи дайе хангалгаяа таанад таһалдуулаагүйт» — гэжэ Франциин «Юманите» газетэ США-гай дайгаар жүрөөдэгшэдые хадхан бэшээ һэн.

Мүнөө үһөөгөө абаха саг ерээ. Сайгоной журамда эсэргүү бодоһон нютагуудай хүн зоной дайшалхы бүлэгүүдтэй хамтаран, сүлөөрүүлгын арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд үймөө үүсхэгшэдтэ шанга сохилто үгэжэ байна. Дайсадай урдаһаа патриодуудай добтолго хэһэнэй ашаар оройдоо һарын туршада Урда Вьетнамай 15 провинци сүлөөлэгдэбэ. Урда Вьетнамай республикын саг зуурын революционно правительствын мэдэлдэ оронойнь газарай 80-һаа дээшэ процент оронхой.

США-гай ямаршье буу зэбсэг, хэдэн миллиард доллар туһаламжа Сайгоной зонхилогшодые абарнагүй.

Арад зондо эсэргүү эдэ журамуудай хүмэрин уналга хадаа бодото байдалые мэдэрхые оролдодоггүй, урда мэтэ хүсэ хэрэглэхэ гэһэн США-гай политикын урагшагүй, хубхай хооһон боложо байһаниие гэршэлнэ. Хэды өөрынхеэрөө болоошье һаа, эб найрамдал, бэеэ даанхай байдал ба демократи тогтоохо, национальна эблэрэлэй түлөө тэмсэлдэ бодоһон Индохитадай арадуудай хүсэл эрмэлзэлые тэдэнэр мэдэрхэ баатай болохо даа.

АФРИКА: ТҮҮХЫН ДАБШАСЫЕ ТЭХЭРЮУЛЖЭ БОЛОДОГГҮЙ

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Африкада боложо байһан политическэ үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлэн хаража үзэбэл, өөрын онсо шэнжэтэй нэгэ иимэ юумэ тэмдэглэжэ болоно. Түрүү үзэлтэй гүнзэгы хубилалтын болохоёо байһан оронуудта дотоодын хархис хүсэнүүд ба империалис монополинуудай аюулта байдал тохёолдуулан, урагшаа дабшаһан түрүү хүдэлөөндэ тэмсэлээр һаад хэхые оролдоно.

Нэн түрүүн иимэ ябадалнууд Португалиин колони байһан оронуудта хабаатай. Үнгэрһэн март һарын һүүл багаар Гвиней-Бисауда гүрэнэй урбалта хэхэеэ байгшад элирүүлэгдээ. Тэрээндэ хабаадагшад НАТО-гой стратегическэ түсэбүүдтэ шухала үүргэ дүүргэдэг Ногоон Хушуунай аралнуудые колониальна байдалһаань гаргаха хэрэгтэ һаад ушаруулха зорилгоор гүрэнэй урбалта хэхые түхеэржэ байһан. Урбалта хэхые үгэсэгшэд ямар хүнүүд байгааб гэхэдэ, урдын колониальна армиин алба хаагшад, тэрэнэй лэн Салазарай харуул толгойлогшо Пидегэй агентнүүд болоно. Эдэ хархис этэгээдүүд өөһэдынгөө харата ажал ябуулгын түсэбүүдые һаяхан Португалида гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгэ гаргаад, һанхаруутаһан баруунай тала баримталагшадтай зүбшэһэн байха юм.

Анголодо баһал иимэ хархис хүсэнүүд энэ ороной экономикые мүнөө болотор мэдэлдээ барижа байна. Имагтал эдэ этэгээдүүд сүлөөрүүлгын африкан хоёр хүдэлөөнэй хоорондо шуһата хёмороо үүсхэжэ, хэдэн зуун хүнүүдэй ами наһа алдуулһан байха юм. Эдэ хархисуудай харата хэрэгэй гол зорилго юуб гэхэдэ, орон доторхи политическэ байдалыень бэрхэшээлдэ оруулжа, энэ жэлэй ноябрь һарада Анголын бэеэ даанхай гүрэн болохо эрхые хойшо таталга болоно.

Африкын нүгөө захада оршодог Мозамбигта эхэ орондоо урбагшадай хэрэгээр тусхай документнүүд хэблэлдэ толилогдоо. Урда Африкын энэ ороной арадай бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлые толгойлһон ФРЕЛИМО гэжэ партиин эб таһалха зорилго урбагшад табиһан байгаа. Гүрэнэй урбалтада бодогшод США, Англи, Израиль, ЮАР болон бусад оронуудай империалистнуудай зүгһөө дэмжэлгэ абадаг байна.

Аргентинын хархисуудай хорото үгэсэлгэ

Эфиопидохи байдал абаад үзэе, Эндэхи сэрэгэй засагаархид олон жэлдэ эзэрхэжэ байһан хаанай засаг унагаажа, оронойнгоо экономикые хубилгаха замда зоримгойгоор гараһан. Феодальна журамуудые дахин тогтоохо зорилгоор хархис хүсэнүүдынь баһал гүрэнэй засагай урбалта хэхые түсэблэжэ байгаа бшуу. Һаяхан баригдаһан үгэсэгшэдэй харата ябуулгын гол зорилго ямар байгааб гэхэдэ, Эфиопиин засагай һаял бэелүүлжэ эхилһэн аграрна реформодо, оронойнгоо хэдэ-хэдэн һалбаринуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха хэрэгтэ эсэргүү байһан.

Баруунай тала баримталагшадай һүүлэй үеын хорото ябуулгануудые тайлбарилха зуураа, хархис этэгээдүүд ба империалис хүсэнүүд өөһэдтөө таатай журамуудые Африкын оронуудта байгуулжа шадахагүй, тэдэнэй хүгжэлтэдэ һаад ушаруулхань бэрхэтэй гээд, Африкын оронуудай хэблэл тэмдэглэнэ. «Түүхын дабшасые гэдэргэнь тэхэрюулхэ зорилготой хархис этэгээдүүдэй ямаршье һэдэлгэдэ арад зомнай шанга сохилто үгэхэ» гээд Эфиопиин засагай хэһэн мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Һүүлэй үедэ Аргентинэдэ хархис хүсэнүүд өөһэдынгөө хорото ажал ябуулгые улам шангадхажа оронхой. Орон доторнь алалга хюдалга дэлгэрээ. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо алууршадай гарһаа 80 шахуу хүнэй ами наһан алдагдаа. Хюдалгада орогшодой олонхинь түрүү үзэлтэй политическэ ба ниитын ажал ябуулагшад болоно. Эзэд баяшуул, банкирнууд, наймаашад оронойнгоо экономикые бэрхэшээлтэ байдалда оруулхые оролдоно. Эдэ бүгэдэ хадаа гадаадын империалистнуудай туһаламжаар хархис хүсэнүүдэй Чилидэхи адляар гүрэнэй урбалта бэлдэхэ һэдэлгэтэй байһаниие гэршэлэн харуулна.

Аргентинын национальна бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлгэдэ һаад тохёолдуулха, президент Пероной хараалһан социально-экономическа хубилалтануудые усадхаха, коммунис партиие дахин нюуса байдалда оруулха гэшэ хархис хүсэнүүдэй гол зорилго болоно. Эдэ хархис үйлэ хэрэгтэ зүүнэй тала баримталагшад туһа нүлөө үзүүлнэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө политическэ талаар үзэн ядагшадые алажа, оронойнгоо бодото байдалда бэрхэшээл тохёолдуулна.

Аргентинын коммунис партиин мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, правительстводахи баруунай тала баримталагшад фашизмда дүтэрхы хархис хүсэнүүдтэй нэгэн хамта. Эдэ этэгээдүүдэй нүлөөгөөр нёдондо жэлдэ орон доторнь бэрхэшээлтэ байдал тохёолдоһон, хүнүүдые мүрдэхэ, мүшхэхэ хуулинууд абтаһан, политическэ ба профсоюзуудай олон ажал ябуулагшад түрмэдэ хаагдаһан байна, Буэнос-Айресһаа хойгуурхи промышленна зонодо засагта эсэргүү «үгэсэлгэ» элирхэйлэгдээ гэһэн соносхол дотоодын хэрэгүүдэй министерство һаяхан хэбэ. Полици болон сэрэг тэрээ руу олоор эльгээгдэжэ, профсоюзай 200 гаран хүтэлбэрилэгшэд ба эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэд түрмэдэ хаагдаа. Бодото байдалыень тодорхойлон мэдэхэдэ, «Аргентинын коммунизмда эсэргүү альянсын» эрилтээр промышленна энэ центртэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе хүтэлбэригүй болгохо зорилгоор мүрдэлгын энэ операци хэгдэһэн байба.

Хархис хүсэнүүдэй харата аашануудые болюулха ба орон доторойнгоо байдалые гуримшуулха талаар эрид шууд хэмжээ абаха эрилтэ правительствын урда Аргентинын коммунис парти табина. Хархис хүсэнүүдэй харгые хааха зорилгоор түрүү үзэлтэй, демократическа ба империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ компарти хамаг хүсэеэ элсүүлнэ.

А. БИРЮКОВ,
С. КУЛИК,
М. АРТЮШЕНКОВ,
(ТАСС).

Чемпион болохо ёһоорол болоо

Анатолий Карпов дэлхэйн чемпион болобо гэжэ соносхоһон Уласхоорондын шатарай федерациин шиидхэбэриие дэлхэйн элитэ мэдээжэ шатаршад һайшаан угтаба. Тэрэнэй уран бэлигтэ, уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ туйлаһан амжалтануудтань үндэр сэгнэлтэ үгэнэ. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын 1975 оной мүрысөөе таһалдуулһанайнь түлөө гроссмейстернүүд Фишерэй тоолхогүй аяг аашые, зан ябадалые эрид буруушаана. Карповтай наадахагүй гэһэн Фишерэй шиидхэбэри нэн түрүүн өөртэнь шанга сохилто болобо гэжэ тоолоноб,— гээд американ гроссмейстер Роберт Бирн Нью-Йоркдо ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ. — Энэ мүрысөөе бүхы хүн зон һонирхолтойгоор хүлеэжэ байгаа. Тиин мүнөө Фишерэй наадахые арсахадань, совет гроссмейстер чемпион болобо. Эндэ буруу юумэн үгы. Тэрэ чемпион болохо ёһоорол болоо».

«Дэлхэйн чемпион байха үедөө Фишер шатарай һургуулиие хүгжөөн баяжуулаагүй, харин шатарай асуудалнуудаар арсалдаа хёмороо гаргаһан байна», — гэжэ Голландиин гроссмейстер Хейн Доннер хэлэнэ.

«Фишерэй заабол амжалта туйлаха байһыень этигэнэгүйб, — гэжэ Аргентинын гроссмейстер Мигель Найдорф хэлэбэ.

«Карпов өөрын маягтайгаар наададаг шатаршан юм, — гэжэ Найдорф мэдүүлээ. — Тэрэ саашадаа уран бэлигэз улам нарижуулжа шадаха. Юрэдөөл, мүнөө дэлхэйн чемпионой үндэр нэрэдэ хүрэмэ байна».

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дэлхэйн чемпион Анатолий Карпов.

ТАСС-ай фотохронико.

БРАТИСЛАВА

Сүлөөлэгшэдтэ нэрэ хүндэ, алдар соло

ТАСС

Совет Армиин сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан асари ехэ жагсаал Братиславада болобо.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак болон парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, олон тоото айлшад трибунада гараһан байгаа. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Словакиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Й. Ленарт сугларгшадта хандан үгэ хэлэбэ.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро Советскэ Союзай туйлаһан илалта имагтал нэгэ армиин нүгөөдэеэ илаһан ушар бэшэ байгаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ хадаа шэнэ, социалис ниитын байгуулалтын илалта байгаа. Энэ хадаа арадай демократиин, социализмын зам шэлэхэ, социалис оронуудые эмхидхэн байгуулгын үндэһэ һуури табиха арга Дунда ба Зүүн Европын арадуудта олгоһон илалта байгаа.

Оронниень сүлөөлһэнэй түлөө Й. Ленарт Словакиин бүхы ажалшадай үмэнэһөө Совет Армида, совет арадта баяр баясхалан хүргэбэ. Чехословакиие сүлөөлэлгэдэ хабаадаһан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Жагсаалда хабаадагшад совет арадта эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг абаба.

Хилын саанаһаа
• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Фашис дарлалта мүлжэлгэһөө Венгриие сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэрэй Будапештдэ болоһон тухай мэдээсэлнүүдые социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай газетэнүүд үргэнөөр толилно. «Фашизмһаа Венгриие сүлөөлэлгын удха шанар гансал сэрэгэй түүхээр хизаарлагданагүй, — гэжэ Берлинэй «Национальцайтунг» газетэ энэ һайндэртэ зорюулагдаһан статья соогоо бэшэнэ. — Советскэ Союзай туһаламжаар венгер арад эрхэ сүлөөтэй боложо, империализмда эсэргүү, демократическа хубилалтын замда ороһон байна. Тингэжэ шэнэ, социалис ниитын байгуулалта эхилээ».

Фашизмһаа Чехословакиин сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойн гүйсэхээ байһантай дашарамдуулан, Болгариин «Труд» газетэ Кошицко программын соносхогдоһоор 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья толилбо. Энэ программа хадаа шэнэ социалис республикын үндэһэ һуури табиһан политическэ, гүрэнэй гайхамшагта документ болоно гэжэ газетэ нэрлэнэ.

ПОРП-ын партийна билетүүдые һэлгэлгын ажал ябуулгын эхилһэн тухай Варшавын газетэнүүд үргэнөөр бэшэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Польшодо ниитэ-экономическа асари ехэ амжалтануудай туйлагдаһантай дашарамдуулан; иимэ ажал хэгдэхэ аргатай болоо гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

Шэнэ правительство бүридхэхэ гэһэн һэдэлгын Сайгондо хэгдэһэн тухай «Вашингтон пост» газетэ мэдээсэнэ. Хархис үзэл бодолтой Тхиеу тэрэниие толгойлно.

Вьетнамдахи үйлэ хэрэгүүдтэй дашарамдуулан, Великобританиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Г. Макленнанай хэһэн мэдүүлгые «Морнинг стар» газетэ толилбо. «Тхиеугай хархис захиргаанай хосоролго, сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй туйлаһан асари ехэ амжалтанууд түүхэдэ түрүүлэн Урда Вьетнамай арад зоной амгалан тайбанаар, зол жаргалтайгаар ажаһууха таарамжатай байдал байгуулха арга олгохо байна», — гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

ХЕЛЬСИНКИ

ВСМ-эй МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Бактериологическа (биологическа), досоо бөөгэнүүлдэг зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн бүтээлгые хорихо тухай, эдэниие үгы хэхэ тухай конвенцидэ 1972 оной апрель һарада гар табигдаа һэн. Тиин байгша оной мартын 26-да энэ конвенциин хүсэндөө ороһон ушарынь уласхоорондын түүхэтэ удха шанартай хэрэг болоно гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет мэдүүлнэ.

Тус конвенциие хэлбэришэгүйгөөр сахихыень ВСМ дэлхэйн бүхы оронуудай правительствануудые уряалаа.

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар уласхоорондын хөөрэлдөөнүүдые дары түргөөр дүүргэжэ, зохихо хэлсээнүүдые баталан абаха шухала гээд, ВСМ тэмдэглэнэ. Эдэ бүгэдэ шахардуу шанга байдалые һуларуулха хэрэгые тэхэришэгүй болгохо байна бшуу.

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха уряатайгаар Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет бүхы оронуудай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэ хандаба.

НЬЮ-ЙОРК

Эб найрамдалай аша туһада

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха бүхэдэлхэйн конференциие бэлдэхэ ООН-ой тусхай комитет байгша ондо түрүүшынгээ сесси дүүргэбэ. Тэрэниие зарлаха тухай, конференциин болзор ба зорилгонууд тухай правительствануудай оруулһан һанамжануудые хүдэлмэришэ бүлэг хаража үзэнэ. ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэрнин үндэһөөр комитет энэ асуудалаар тобшололнуудтай, дурадхалнуудтай гүнзэгы элидхэл бэлдэхэ ёһотой.

Комитедэй заседаниин үедэ социалис, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй, баруунай оронуудай түлөөлэгшэд бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай дурадхалые дэмжэһэн байна. Тиихэдээ конференци хадаа зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шухала алхам болохо ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Шахардуу шанга байдал һуларуулга, ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршолго уласхоорондын оршон байдалые һайжаруулаа. Энээнэй ашаар уласхоорондын шухала хэлсээнүүд баталагдаһан байна. Эдэнь ядерна дайнай аюулые сараха арга олгоно гэжэ хэдэ хэдэн оронуудай делегадууд мэдүүлбэ. Бүхэдэлхэйн конференциин үнгэргэгдөөд байгаа һаань, энэ бүришье амжалтатай байха һэн гээд ГДР-эй түлөөлэгшэ П. Флорин тэмдэглэбэ.

Фашизмые һамна бута сохин илаһаар 30 жэлэй ойдо шэнэ дайнай аюулые саража, бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр буу зэбсэгээ хуряалга шухала удха шанартай байна гээд Чехословакиин, Польшын, Монголой ба бусад хэдэ хэдэн оронуудай делегадууд мэдүүлээ.

Бүхэдэлхэйн конференциие дары зарлаха хэрэгтэй гэжэ сессидэ хабаадагшад тэмдэглэһэн байна.

ХЕЛЬСИНКИ

Хани барисаанай, харилсаа холбооной аша туһада

ТАСС

СССР-эй ба Финляндиин хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай договорто гар табигдаһаар 27 жэлэй ой апрелиин 6-да гүйсэбэ. Энэ договор Финляндиин гадаадын политикын эшэ үндэһэн болоно гэжэ «Тиедонантая» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. Энэ договор ондо ондоо ниитын байгуулалтатай оронуудай амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһо бэелүүлхэ политикын үнэн зүб байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гээд газетэ бэшэнэ. Иимэ политика бэелүүлэн, уласхоорондын оршон байдалда Финляндиин нэрэ хүндэ нилээд дээшэлээ. Энээнэй ашаар СССР-эй, Финляндиин хоорондохи экономическа харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна.

Советскэ Союзтай хани барисаатай байлгын политикые Финляндиин олониитэ үргэнөөр дэмжэнэ гээд «Тиедонантая» газетэ бэшэнэ.

1948 оной договорой үндэһэ һуурида табигдаһан гол ёһонуудые саашадань хүгжөөхэ гэшэ Финляндиин эб найрамдалда дуратай, түрүү үзэлтэй олониитын ажал ябуулгын гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

ЖЕНЕВЭ

ЖЕНЕВЭДЭХИ ЗҮБЛӨӨН

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөнэй хоёрдохи шатада түгэсхэлэй документнүүдэй проектнүүдые бэлдэхэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр хэгдэжэ байна.

Хоёрдохи шатын гол зурагаанай — залан хүтэлбэрилгын комитедэй апрелиин 3-да болоһон заседани дээрэ тэрэнэй гурбадахи, түгэсхэлэй шатые Хельсинкидэ үнгэргэлгэдэ бэлэдхэл хэхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлһэн байгаа.

Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай гол ёһые бүридхэлдэ абаһанай һүүлээр зохихо комисси арбан гол ёһоной һүүлшынхиин текстые бэлдэжэ эхилбэ. Энэнь уласхоорондын эрхын талаар уялгануудаа үнэн сэхээр бэелүүлхэ гол ёһон болоно.

Сэрэгэй шахардуу шанга байдал һуларуулха асуудалнуудые шиидхэдэг комиссида эдэбхитэй хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнууд олоной анхарал татана. Экономикын, эрдэм, техникын асуудалнуудые шиидхэжэ байгаа комиссида урда тээнь зүбшэн хэлсэгдэһэн текстнүүдые мүлижэ байнхай.

Соёл культурын, гэгээрэлэй талаар гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулха тухай асуудалнуудаар мүн лэ текст бэлдэгдэһэн байгаа.

Ниитэ-Европын зүблөөнэй хоёрдохи шатын хүдэлмэри бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрнэ.

СПОРТ

ШАДАБАРИ ЕХЭТЭН ШАЛГАРБА

Өөр хоорондоо болон командаараа республикын «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн даам наадалгаар боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хабаадаһан найман команда сооһоо «Бурятколхозпроектын» командын спортсменүүд Ирина Бертанова, Валерий Пономарёв гэгшэд 14-һөө 11 очко абажа, командаараа түрүү һуури эзэлбэ. Улаан-Үдын аймагай (Надежда Шабаева, Сергей Будаев) команда хоёрдохи, Буряадай хүдөө ажахын институдай (Мункуева, Сандаков) команда гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

Өөр хоорондын дундаһаа чемпионой нэрэ зэргэдэ арбадахи классай һурагша, даам наадалгаар мастерта кандидат Николай Баганов 7-һоо 6 очкотойгоор эрхимлэһэн байна. Тус тустаа 5—5 очкотой болоһон К. Дондоков, Б. Бадмаев гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлбэ. Эхэнэрнүүд сооһоо республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ Ирина Бертанова хүртэбэ. Һубэлгэн бэрхээр наададаг Бертанова долоон уулзалгада бултаниие шүүжэ гараһан байба. Шабаева Тапхаева хоёр удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Нааданай һүүлдэ мастерта кандидат Валерий Бочаров 20 хюлгэ дээрэ нэгэ доро наадажа, бултанай анхарал татаба. Эндэ даам наадагшад — хүдөө ажахын техникумэй һуралсалай таһагые даагша П. П. Николаев, «Бурятколхозпроектын» В. Пономарёв, хүдөө ажахын техникумэй Цыпилма Мункуева гурбан тэнсэһэн, нүгөөдүүлынь шүүгдэһэн байна.

В. АНТОНОВ.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» апрелиин 2-то Москвада үнгэргэгдэһэн 11-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 2.109 түхэриг, дүрбэн номер таагшан хүнүүд — 53 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: мүн лэ нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 4.203 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд —52 түхэриг, гурбан номер таагшад 4 түхэриг абаха.

11-дэхи тиражай шүүбэри 1975 оной апрелиин 13-һаа майн 13 хүрэтэр түлэгдэхэ.

Ээлжээтэ тираж апрелиин 9-дэ үнгэргэгдэхэ юм.

(ТАСС).

ТОБШОХОНООР...

★ УРИЛДААГААР Российн Федерациин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн Хойто Кавказай Черкесск хотодо дүүрэбэ. Табяад шахуу команда тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Манай республикын түрүү бэрхэ хүнгэн атледүүд, тэрэ тоодо СССР-эй спортын мастернууд В. Цыренов, А. Михалев болон бусад энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадалсаа.

Турунтаевай дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша П. Шайхутдинов 3 мянган метрэй зайда урилдахадаа, юһэдэхи һууриде гаража, манай, спортсменүүдэй дундаһаа шалгарһан байха юм. Энэнь эдир спортсменэй ехэ амжалта гээшэ.

★ Дүрэ буляалдаата барилдаагаар бүхэсоюзна мүрысөөн алмазаар баян Яхад ороной ниислэл хотодо эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэжэ байна. Энэ мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлаһан спортсменүүд спортын мастерай нормо дүүргэхэ юм.

Манай республикын суглуулагдамал команда гол түлэб залуу барилдаашадһаа бүридэнэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, бэлигтэй бэрхэ спортсменүүд, спортын мастерта кандидадууд: багшанарай институдһаа — В. Дашинамжилов, В. Балданов, В. Дыленов, В. Миронов, Г. Вардамов, К. Балдаев, хүдөө ажахын институдһаа — Н. Чагдуров, В. Цэдашиев гэгшэд мүрысөөндэ хабаадана.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй бүхы механизаторнуудта түрүү механизаторнуудай зүблөөндэ хабаадагшадай хандаһан нэмэл бэшэг. «Коммунис субботник»—суглуулбари. «Тэряашанай хабар» — элдэб материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Хүн зондо анхарал хандуулха»—Ц. Балдановай статья. «Совет ороной һонин» — суглуулбари. «Эрдэм техникын дэбжэлтэ ба социальна ажаһуудалай хубилалта» — И. Козиковой статья. «Захилшадай гомдолгүй байхын түлөө»—А. Красиковай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Солдат шинельтэй республика» — сэрэгэй үеын «Бурят-Монгольская правда» газетын материалнуудаар бэшэгдэһэн очерк.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Акинфеевэй аашанууд» — Н. Михальченкын фельетон. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Тропэкс» — документальна фильм. 10.35 — «Түрэл орон доторнай». Азербайджанай Совет Социалис Республика. 11.05 — Классическа хүгжэмэй концерт. 11.40 — Н. С. Лесков, «Левша». — уран зохёолой дамжуулга (үнгэтэ). 12.35 — «Бидэнэр хабараа яажа угтанабибди» (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Угалзанууд» (үнгэтэ). 13.30 — «Дэлхэйн залуушуул». 14.00—14.10— Забһарлалга. 14.10 — «Наранай орохын урда тээ» — ССР Союзай Гүрэнэй бага театрай фильм-зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 17.00 — «Баатаршалга». 17.40 — «Совет хүгжэмэй шэлэгдэмэл зохёолнууд» С. Прокопьевой зохёолнууд. 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Шэнэ һонин. 19.10 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.30—19.40 — Забһарлалга.

«Орбита». 19.40 — «Наранай орохын урда тээ» — фильм-зүжэг. 22.30 — «Баатаршалга». 23.15 — Хоккей. ЧССР — СССР. Мюнхенһээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.00 — «Угалзанууд».

Улаан-Үдэ. 19.30 — Телевизионно һонин. 19.50 — «Театрта болоһон уулзалганууд».

УНШАГТЫ
һонирхохо
байхат

В. И. ЛЕНИНЭЙ ЗОХЕОЛНУУД ОЛО[Н] ХЭЛЭГЭЭР ХЭБЛЭГДЭНЭ

НОМОЙ бүхэсоюзна па[лат]ын мэдээнүүдэй ёһоор, 1975 [оной] январиин 1-нэй байдалаар [ма]най орон дотор В. И. Ле[нинэй] зохёолнууд 12.000-һаа үлү[ү тоо]хин, ниитэ дээрээ хахад [мил]лиард хэһэгээр барлагдан [га]раһан байна. Эдэнь ССС[Р-эй] арадуудай 63 хэлэн [дээ]рэ, дэлхэйн арадуудай 39 [хэлэн] дээрэ хэблэгдээ.

В. И. Ленинэй мүнхэ с[ур]һургаалнууд, тэрэнэй зо[хёол]нууд дотор мүнөө үеын [...] гол шухала асуудалнууд[та ха]рюунууд үгтэнэ. Бүхы д[элхэйн] олон миллион зон во[...] агуу сурталые, интерн[ацио]нальна һургаалые шүд[...] «Марксизм-ленинизмын [...] гаал, Октябриин суртал [...] эрхэ сүлөө туйлаха [...] бүхы дэлхэйн ажалшан [...] заажа үгэнэ, Ленинэй һ[...] хүсэтэ урасхал мэтээр [...] дээгүүр дэлгэрэн [...] Эдэнэй бүгэдые илагша [...] туяагай сасаран нэбтэр[...] орон нютаг гэжэ дэлхэй[...] байхагүй: Ленинэй нэрэ [...] түрэлтэнэй мүнөөнэй [...] тай, ерээдүйтэй бата [...] той», — гэжэ нүхэр Л. [И.] Брежнев В. И. Ленинэй [...] нигые Кремль соо нээлгын [...] хэлээ һэн.

ЮНЕСКО-гой мэдээн[үүдэй] ёһоор, В. И. Ленинэй зо[хёол]нууд дэлхэйдээрэхи оршу[...] даһан литературын дунд[...] гэдэхи һуури эзэлнэ. А[...] дай агууехэ вождиин, б[...] зохёолнууд революционно [...] билалтануудые бэелүүлх[...] лөө тэмсэгшэ манай о[...] олониитэ арад зоной, [...] оронуудай, коммунист[...] ажалшадай үзэл суртал[...] сэтэ зэбсэг болоно.

ГРАВЮРАНУУД ОЛ[ДОО]

ТАБЯАД альбом, сугл[...] ри 80-яад жэлэй туршада [...] дэшье обёорогдонгүй хэб[...] нээ элирүүлэгдэжэ, мүнө[ө] тониин искусство шэнжэл[...] дэй, уран зураашадай ан[...] үргэнөөр татажа байна.

Тартуска гүрэнэй унив[...] тедэй научна библиотек[...] искусствын эртэ урдын за[...] нуудые шалгаха үедөө [...] олоһон байна. Универс[...] музейдэ хабаатай гра[...] нууд үнгэрһэн зуун [...] һүүл багта тэрэнэй [...] библиотекэдэ дамжуул[...] үгтэһэн байгаа гээд ар[...] документнүүдэй туһала[...] элирүүлэгдээ. Юрын [...] дүрсэтэй болгодоһон [...] библиотекын тагууд [...] иимэ удаан «нойрсоһон[...] на.

Гравюрануудай суглуул[...] элирүүлэн олохоодоо, б[...] текын хүдэлмэрилэгшэд [...] бүхы фондые хаража үз[...] жэ шиидээ. Энэнь һайн[...] дүнгүүдтэй байгаа: уран [...] лой 1665 хуудаһан уни[...] тедэй графикын үргэн ко[...] цидэ нэмэбэ, XVI—XVII [...] жэлнүүдэй үеын Баруун [...] пын уран бэлигтэнэй, ү[...] шэ зуун жэлэй түрүүшын[...] дай үеын Балтиин-неме[...] фигуудай эдэ зохёолнуу[...] жэлэгдэжэ үргэлжэлһөөр [...]

ДАЛАЙН УҺАН[АЙ] ХӨӨҺЭНЭЙ НЮУСА[...]

ДАЛАЙН эрье шадар [...] хадаа, долгинһоо бии б[...] сагаан хөөһые һонирхон [...] дагбди. Гэхэ зуура, С[ССР-эй] Наукануудай академиин [...] Дурна зүгэй научна түб[...] миин институдай хүд[...] лэгшэд винипластиковэ[...] гайгаар хаажа, тиимэ [...] суглуулна. «Прибой» [...] научна экспедицидэ хаб[...] шадай Зүүн тохойдо [...] уһанай хөөһэ суглуулжа[...] хадань, эдэнэртэй уулзаб[...]

Лабораториин амһарт[...] суглуулагдаһан саб с[...] хөөһэн булангиртайша[...] болошоно. Тэдэ, энэнь [...] рээ һонирхолтойб? Хэдэ[...] кундын турша соо тии[...] һэн олон юумэн тухай [...] гүүдтэ хөөрэжэ үгэдэ[...] Тодорхойлон хэлэбэл, [...] элементнүүд, органичес[...] досууд суглардаг бай[...] Хөөһэн соо сугларһан [...] далайн уһанайхиһаа хэ[...] хин дээшээ. Дабһатай [...] хөөһэнэй жэжэхэн [...] агаар соохи элдэб [...] ментнүүдые бэедээ тат[...] даг гээд эрдэмтэд то[...] на.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, те[лефонууд]

г. Улан-Удэ, ул. Л[...]
Телефоны: ре[дактор —]
2-54-54, приёмна[я —]
зам. редактора —[...]
зам. редактора —[...]
отв. секретаря —[...]
секретариат — 2-6[...]
делы: партийной [...]
2-60-91, сельского [...]
за — 2-64-36, 2-6[...]
паганды и агитаци[и —]
промышленности [...]
тельства — 2-61-[...]
ского строитель[ства —]
2-69-58, культуры [...]
2-60-21, писем и [...]
2-67-81, инфор[мации —]
2-34-05, обществ[...]
ёмная — 2-56-62, [...]
бюро — 2-57-63, [...]
ская — 2-35-95, ф[...]
тория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03429. Зака[з]